

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**“İŞBİRLİKLİ ÖĞRENME YÖNTEMİNİN İLKÖĞRETİM 3.
SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL VE DUYGUSAL
UYUMLARINA ETKİSİ”**

Yüksek Lisans Tezi

Emine SEVGİ ÖZDEN

İstanbul - 2006

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**“İŞBİRLİKLİ ÖĞRENME YÖNTEMİNİN İLKÖĞRETİM 3.
SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL VE DUYGUSAL
UYUMLARINA ETKİSİ”**

Yüksek Lisans Tezi

Emine SEVGİ ÖZDEN

**Tez Danışmanı
Yard.Doç.Dr. Oktay AYDIN**

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

“İŞBİRLİKLİ ÖĞRENME YÖNTEMİNİN İLKÖĞRETİM 3. SINIF
ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL VE DUYGUSAL UYUMLARINA ETKİSİ”

Emine SEVGİ ÖZDEN

Danışman : Yard. Doç. Dr. Oktay AYDIN
Jüri Üyesi : Yard. Doç. Dr. Murat AŞICI
Jüri Üyesi : Yard. Doç. Dr. Ahmet ŞİRİN

İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı
Yüksek Lisan Tezi

İSTANBUL - 2006

ÖNSÖZ

İnsanın önemli özelliklerinden biri de gelişme ve değişmelere uyum sağlayabilmesidir. Dünyanın değişen koşullarına fiziksel olarak uyum sağlayarak günümüze kadar varlığımızı sürdürebilmiştizdir. Fiziksel koşulların yanında sosyal bir varlık olan insanın, içinde yaşadığı yakın çevrenin ve üyesi bulunduğu toplumun beklentilerine ve bunlarda meydana gelen gelişme ve değişmelere uyum sağlamak zorundadır. Sosyal ve duygusal açıdan bireyin uyum süreci doğum öncesinden başlayarak aile, akran grubu, okul ve iş hayatı gibi yaşamının her anında varlığını sürdürmektedir.

Okul ortamı, özellikle ilköğretimde yer alan çocuklar için, ayrı bir dünyadır. Belki de ilk kez aileden uzun süreli ayrı kalan çocuklar için okul ortamına sosyal ve duygusal açıdan uyum sağlamak bazen bir problem olarak öğretmen ve ailenin karşısına çıkmaktadır. Bu araştırma ile sınıf ortamında yaşanabilecek sosyal ve duygusal uyum sorunlarını çözümler bulmak ve çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerine destek olmak üzere işbirlikli öğrenme yönteminin etkililiği saptamak amaçlanmıştır.

Bu araştırmanın planlanmasından raporlaştırılmasına kadar geçen süreçte yardımlarını benden esirgemeyen eşim Bülent ÖZDEN'e, danışmanım Yard.Doç.Dr. Oktay AYDIN'a ve Öğr.Gör. Özgür ŞİMŞEK'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Emine SEVGİ ÖZDEN

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, İlköğretim kademesi 3. sınıfında öğrenim gören öğrencilerin sosyal ve duygusal uyumlarına işbirlikli öğrenme yönteminin etkisini belirlemektir. Öntest-sontest kontrol gruplu deneysel modele göre desenlenen araştırmanın çalışma evreni İstanbul İli Sultanbeyli İlçesi Namık Kemal İlköğretim Okulu 3. sınıfında öğrenim gören 90 öğrenciden oluşmaktadır. Deney grubunda 20'si kız ve 25'i erkek olmak üzere 45 öğrenci, kontrol grubunda ise 23'ü kız ve 22'si erkek olmak üzere 45 öğrenci bulunmaktadır.

Araştırmada veri toplamak amacıyla Marmara Üniversitesi Sosyal ve Duygusal Uyum Ölçeği (MASDU) kullanılmıştır. Araştırmanın uygulama sürecinde İlköğretim Kademesi 3. sınıf programında yer alan Hayat Bilgisi dersine ait 5 ünite deney grubunda işbirlikli öğrenme yöntemi, kontrol grubunda ise anlatım, tartışma ve soru-cevap öğretim yöntemleri kullanılarak işlenmiştir. Uygulama öncesinde ve uygulamanın bitiminde deney ve kontrol gruplarına MASDU ölçeği öntest ve sontest olarak uygulanmıştır.

Araştırma bulguları doğrultusunda işbirlikli öğrenme yönteminin uygulandığı deney grubunda yer alan öğrenciler ile anlatım, soru-cevap ve tartışma yöntemlerinin uygulandığı kontrol grubu öğrencileri arasında sosyal ve duygusal uyumları açısından deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the effects of the cooperative learning method on social and emotional adjustment of students. The sample of this experimental study includes 90 3.grade students at İstanbul Sultanbeyli Namık Kemal Elementary School. There are 20 girls and 25 boys in experimental group and 23 girls and 22 boys in control group.

Marmara University Social and Emotional Adjustment Scale (MASDU) was used to assess social and emotional adjustment of 90 3.grade students. At experiment process cooperative learning method used at experimental group to teach 5 unit at Social studies lesson and traditional teaching methods used to teach same units at control group. Before and after the experiment MASDU used as a pretest and a posttest.

By the research finding, there is a difference in social and emotional adjustment of experimental group and control group on behalf of experimental group.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vii
GİRİŞ.....	1

BÖLÜM I

PROBLEM.....	3
1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Amaç.....	6
1.3. Araştırmanın Önemi.....	8
1.4. Sayıtlar.....	9
1.5. Sınırlılıklar.....	9
1.6. Tanımlar.....	9

BÖLÜM II

İLGİLİ LİTERATÜR.....	11
2.1. Uyum Süreci.....	11
2.2. Sosyal ve Duygusal Uyum.....	14
2.3. Son Çocuklukta Sosyal ve Duygusal Gelişim.....	17
2.4. İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yöntemi.....	20
2.4.1. İşbirlikli Öğrenme Teknikleri.....	21

2.4.1.1. Birlikte Öğrenme.....	22
2.4.1.2. Akademik Çelişki.....	24
2.4.1.3. Öğrenci Takımları.....	25
2.4.1.3.1. Öğrenci Takımları Ve Başarı Bölümleri.....	25
2.4.1.3.2. Takım-Oyun-Turnuva Tekniği.....	26
2.4.1.3.3. İşbirliğine Dayalı Birleştirilmiş Okuma Ve Kompozisyon.....	26
2.4.1.3.4. Takım Destekli Bireyselleştirme.....	27
2.4.1.4. Karşılıklı Sorgulama Tekniği.....	27
2.4.1.5. Tartışma Grubu Tekniği.....	28
2.4.1.6. Birleştirme Tekniği.....	29
2.4.1.7. Birleştirme II Tekniği.....	29
2.5. İlgili Araştırmalar.....	30
BÖLÜM III	
YÖNTEM.....	36
3.1. Araştırmanın Modeli.....	36
3.2. Evren ve Örneklem.....	36
3.3. Verilerin Toplanması.....	37
3.3.1. Veri Toplama Araçları.....	37
3.3.2. Uygulama.....	38
3.4. Verilerin Çözümlemesi.....	39
BÖLÜM IV	
BULGULAR VE YORUM.....	40
4.1. İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisi İle İlgili Bulgular.....	40
4.1.1. Toplam Puana Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisi.....	40

4.1.2. Akranlarla Etkileşim Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisi.....	41
4.1.3. Sosyal Duruma Uygun Tepki Gösterme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisi.....	42
4.1.4. Kişisel Doyumu Erteleme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisi	43
4.1.5.Sosyal Yaşamın Gereklere Uygun Davranma Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisi	43
4.1.6. Sosyal Çevreye Pozitif Yaklaşım Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisi.....	44
4.1.7. Olumsuz Sosyal Durumlara Uygun Tepki Verme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisi	45
4.2. Cinsiyet Alt Grubunda İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Ve Duygusal Uyuma Etkisi İle İlgili Bulgular.....	46
4.2.1. Cinsiyet Alt Grubunda İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Genel Sosyal ve Duygusal Uyuma Etkisi İle İlgili Bulgular.....	46
4.2.2. Akranlarla Etkileşim Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek ve Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisi.....	47
4.2.3. Sosyal Duruma Uygun Tepki Gösterme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek ve Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisi.....	48
4.2.4. Kişisel Doyumu Erteleme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek ve Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisi.....	49
4.2.5. Sosyal Yaşamın Gereklere Uygun Davranma Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek ve Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisi....	50
4.2.6. Sosyal Çevreye Pozitif Yaklaşım Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek ve Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisi.....	51
4.2.7. Olumsuz Sosyal Durumlara Uygun Tepki Verme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek ve Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisi....	52

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	54
5.1. Sonuç.....	54
5.2. Tartışma.....	60
5.3. Öneriler.....	65
KAYNAKÇA.....	66
EKLER.....	70
EK-1: MARMARA SOSYAL VE DUYGUSAL UYUM ÖLÇEĞİ.....	71
EK-2: İŞBİRLİKLİ ÖĞRENME YÖNTEMİNE AİT DERS PLANLARI.....	72
EK-3: UYGULAMA İZİN YAZISI.....	77

TABLolar LİSTESİ

Tablo-4.1: Toplam Puana Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisiyle İlişkili İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları.....	41
Tablo-4.2: Akranlarla Etkileşim Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisiyle İlişkili İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları.....	41
Tablo-4.3: Sosyal Duruma Uygun Tepki Gösterme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisiyle İlişkili İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları.....	42
Tablo-4.4: Kişisel Doyumu Erteleme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisiyle İlişkili İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları.....	43
Tablo-4.5: Sosyal Yaşamın Gereklere Uygun Davranma Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisiyle İlişkili İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları.....	44
Tablo-4.6: Sosyal Çevreye Pozitif Yaklaşım Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisiyle İlişkili İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları.....	45
Tablo-4.7: Olumsuz Sosyal Durumlara Uygun Tepki Verme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisiyle İlişkili İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları.....	46
Tablo-4.8: İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek Öğrencilerin Genel Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkili İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları.....	47

Tablo-4.9: İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Kız Öğrencilerin Genel Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkili İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları.....	47
Tablo-4.10: Akranlarla Etkileşim Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkili İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları.....	48
Tablo-4.11: Akranlarla Etkileşim Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkili İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları.....	48
Tablo-4.12: Sosyal Duruma Uygun Tepki Gösterme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkili İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları.....	49
Tablo-4.13: Sosyal Duruma Uygun Tepki Gösterme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkili İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları.....	49
Tablo-4.14: Kişisel Doyumu Erteleme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisiyle İlişkili İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları.....	50
Tablo-4.15: Kişisel Doyumu Erteleme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisiyle İlişkili İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları.....	50
Tablo-4.16: Sosyal Yaşamın Gereklerine Uygun Davranma Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkili İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları.....	51

Tablo-4.17: Sosyal Yaşamın Gereklerine Uygun Davranma Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkili İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları.....	51
Tablo-4.18: Sosyal Çevreye Pozitif Yaklaşım Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkili İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları.....	52
Tablo-4.19: Sosyal Çevreye Pozitif Yaklaşım Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkili İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları.....	52
Tablo-4.20: Olumsuz Sosyal Durumlara Uygun Tepki Verme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkili İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları.....	53
Tablo-4.21: Olumsuz Sosyal Durumlara Uygun Tepki Verme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkili İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları.....	53

GİRİŞ

İnsan, dünyaya gözlerini açmasıyla birlikte çevresel güçler tarafından etkilenmeye başlar ve birey biryandan temel ihtiyaçlarını doyumaya çabalarken, diğer yanda da çevreden gelen kültürel beklentilerle yaşamayı öğrenme uğraşısı içindedir. İçteki ve dıştaki güçlerle etkileşerek birey kişiliğinin parçası haline gelen alışkanlıklar, değerler, bakış açıları ve davranışlar geliştirir. Yani kişi, kendini etkileyen güçleri mantıklı bir şekilde dengeleyerek bir birey haline gelir.

Bireyin iç ve dış güçleri dengeleme çabası uyum süreci olarak tanımlanır ve uyum, bireysel çabayı ve başarıyı gerektirir. Bireyi değişen ve gelişen bir duruma bir başkası uyumlu hale getiremez. Bu nokta da eğitimin önemli görevi, öğrencilere insanın uyum sürecini tüm gerçekleri ve ilkeleriyle anlatmaktır (Kaplan, 1965: 15).

Okul ortamında çocuklar sadece yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan bilgileri almazlar. Bu bilgilerin yanında hem kendileri hem de diğer insanlarla sağlıklı iletişim kurabilmeleri için gerekli olan sosyal ve duygusal gelişim için çeşitli olanaklara ulaşırlar. Okul sosyal bir ortamdır. Bu ortamda öğrenciler hem arkadaşları hem de öğretmenleri ile kurdukları iletişim sayesinde sosyal becerilerini geliştirmekte ve duygusal anlamda da sağlıklı bireyler olma yolunda ilerlemektedirler. Öğrenciler, okul çağına gelene kadar aile ve çevreden gelen uyarıcılarla sosyal ve duygusal açıdan şekillenmektedirler. Okula çağında ise toplumsal açıdan sosyal ve duygusal uyum sorunları yaşamayan bireyler olarak yetişme yönünde uyarıcılar alırlar. Bu yöndeki ilk önemli adımlar ilköğretim çağında atılır.

İlköğretim çağındaki çocuklar için okul ortamı aileden uzun süreli ayrı kaldıkları, belki de ilk kez bu kadar yaşitlarıyla birarada olduğu bir ortamdır. Bu yüzden öğretmenler çocukların bazen bedensel, çoğunlukla da sosyal ve duygusal uyum sorunlarıyla karşı karşıya gelirler. Çocukların sosyal ve duygusal

uyum sorunları, gelişimsel özellikleri, kişilikleri, sakatlık ve hastalıktan dolayı olabilir. Öğretmenler yukarıda da belirtildiği bir yandan toplumsal açıdan sosyal ve duygusal uyum sorunları yaşamayan bireyleri yetiştirmek için uğraş verirken bir yandan da sınıf ortamında öğrencilerin yaşadığı sosyal ve duygusal sorunlarla baş etmeye çalışmaktadırlar.

Öğretmen, çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerine katkıda bulunmak ve uyum sorunlarını gidermelerine yardımcı olabilmek için sınıf ortamında çeşitli yollara başvurabilir. Bu yollardan bir tanesi de İşbirlikli öğrenme yönteminin kullanıldığı öğrenme ve öğretme süreçlerini planlamak ve uygulamaktır. İşbirlikli öğrenme yöntemi ile bir arada kendilerinin ve gruptaki arkadaşlarının öğrenmesi için etkileşime giren çocuklar sosyal becerilerini geliştirmekte ve duygusal anlamda da tatmin olabilmektedirler.

Bu araştırma, işbirlikli öğrenme yönteminin öğrencilerin sosyal ve duygusal uyumlarına yukarıda belirtilen etkilerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

BÖLÜM I

PROBLEM

1.1. Problem Durumu

Bireylerin gelişim süreçlerine bakıldığında, gelişimin her alanda sürekli olduğu, belli dönemlerde hızlanıp, belli dönemlerde ise yavaşladığı görülmektedir (Bacanlı, 2002, 40). Yani birey bilişsel, bedensel, sosyal ve duygusal alanlarda sürekli bir gelişim içindedir. Bir alandaki gelişimini tamamlayıp sonraki alanda gelişmeye başlama gibi bir şey söz konusu değildir. Birey, bilişsel, bedensel, sosyal ve duygusal gelişim dönemlerine ait bazı özellikler taşır. Bu özellikler bir önceki gelişim dönemine ait özelliklerin üstüne yapılıdır.

İlköğretim kademesi 3. sınıfında öğrenim görmekte olan bir öğrenci (9 yaş), sosyal ve duygusal gelişim dönemi bakımından şu özellikleri taşır (Yavuzer,1980; Aydın,1997; Bacanlı, 2002) :

- Çocukların en önemli duygusal ihtiyaçları sevmek, beğenilmek, benimsenmek ve değer verilmektir.
- Evde anne babanın, okulda öğretmenin sevgisini paylaşmak zor gelir.
- Evde veya okul hayatındaki baskılar ve gerginlikler sonucu yalan söyleme, başkalarına ait eşya alma olaylarına, parmak emme, tırnak yeme, yüzde tikler gibi davranışlara rastlanabilir.
- Başarılı olma ihtiyacı kuvvetlidir. Bu yaştaki çocukların gerçek başarı elde edemediği zaman hayali başarılarla övündükleri görülebilir.
- Duygusal halleri çabuk değişir.

- Korku, öfke, kıskançlık, neşe, sevgi ve daha bir çok duygular çocuğun ruh hayatının önemli bir kısmını kapsar.
- Hatalarından utanırlar.
- Rekabetten hoşlanır.
- Daha serbest, etrafına bağımlılığı daha azdır.
- Grup arkadaşlığı başlar. Bu dönemde arkadaşlıklar kısa sürelidir, bununla beraber arkadaşları hayatlarının önemli bir parçasıdır.
- En yakın arkadaşlarını kendi cinslerinden seçerler. Kız ve erkekler farklı oyunlara ilgi duymaya başlarlar.
- Övünmeye sık rastlanır. Erkek çocuklar genellikle kuvvetli olmakla övünür.
- Yetişkinlerin tenkitlerine çok üzürlürler, alınırlar.
- Değer sistemi bu yaşlarda gelişir.

Yukarıda bahsedilen gelişim dönemi özelliklerine sahip bir çocuğun bulunduğu ortamla ve bu ortam içinde bulunan bireylerle sosyal ve duygusal uyum yaşaması söz konusudur. Uyum kavramının bir çok tanımı vardır. Bunlardan bazıları;

- Uyum, güdülerin doyumu için bireyin özellikle sosyal çevresi ile arasında var olan olumlu ilişkilerin sürekliliğidir (Geçtan, 1981).
- Uyum, bireyin kendi benliğiyle ve çevresiyle dengeli ve etkili bir ilişki kurabilmesi, geliştirebilmesi ve sürdürebilmesidir (Horney, Çev: Budak, 1999).

Yukarıdaki tanımlar incelendiğinde uyumdan kastedilen bireyin hem kendisi hem de diğer insanlarla olan ilişkilerinde bir tutarlılığın, sürekliliğin ve gelişimin var olduğu bir süreçtir. Bunun yanında sosyal ve duygusal uyum kavramları ise şu şekilde açıklanmaktadır:

Sosyal uyum, bireyin diğer insanlara uyum gösterebilme başarısı, grubunda kendini özgün bir biçimde tanıtabilmesidir (Yavuzer, 1980).

Duygusal uyum, kişinin kendisine, başkalarına ve çevresindeki nesnel dünyaya olan tutumlarıyla ilgili her çeşit duygu ve düşüneyi içerir (Watts, 1979).

Gelişimin her döneminde bireylerin sosyal ve duygusal bakımından uyum içinde yaşıyor olmaları hem birey hem de bireyin yaşadığı toplum için önemlidir. Bu uyumu yaşamada ve geliştirmede bireye destek olacak ve rehberlik edecek olanlar aile, çevre ve eğitim kurumlarıdır.

Öğrencilerin sosyal ve duygusal uyumları, öğretmenler için de son derece önemlidir. Öğrencilerin okul içindeki davranışları, arkadaşlarıyla ve öğretmenleri ile olan ilişkileri, okula karşı olan tutumu, başarısı öğrencinin okula, arkadaşlarına ve öğretmenlerine uyum sağlayıp sağlamadığının bir göstergesidir. Öğrencinin okula gelme isteğini artırmak, kendini rahat bir şekilde ifade edebilmesini sağlamak, arkadaşlarıyla iyi ilişkiler kurması için başta öğretmenler olmak üzere eğitim ve öğretim sürecinde yer alan herkes çaba sarf etmelidir.

Bireylerin gelişimlerine yön vermek ve onu desteklemek eğitimin temel görevlerinden biridir. Bireyin gelişimi bir bütün halinde gerçekleştiğine göre eğitim, gelişimi destekleme görevini yerine getirirken sadece öğrencilerin bilişsel ya da fiziksel yönlerini değil aynı zamanda duygusal ve sosyal alanlarda da gelişimine yardımcı olmalıdır. Öğrenme ve öğretme ortamlarında bilişsel, fiziksel, duygusal ve sosyal alanların gelişimine yön veren etkinliklere yer vermek bu durumda önem kazanmaktadır. Zira okul sadece bilgilerin öğrencilere aktarıldığı bir kurum değil, aynı zamanda sosyal ve duygusal etkileşimlerin paylaşıldığı bir ortamdır ve öyle de olmalıdır

Öğretmenlerin öğrenciler için bu fırsatları yaratıp, eğitim öğretim yılı içinde öğrenciye aktarması gereken bilgileri, öğrencinin sosyal-duygusal

uyumunu kolaylaştırma fırsatı ile birlikte harmanlayarak sınıf ortamına taşınmasını sağlayacak farklı öğretim yöntem ve teknikleri vardır. Bu yöntemlerden biri de işbirliğine dayalı öğrenmedir. Bu yöntem, kısaca öğrencilerin küçük gruplar içinde birlikte çalışarak ve birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı olarak öğrenmeyi gerçekleştirdikleri süreçtir.

İşbirlikli öğrenmede grup dinamiği önemlidir. Grup üyelerinin birbirlerine katkısı, işbirliği yapabilmeleri, yüz yüze iletişim kurmaları, birbirlerine sorunlarını anlatmaları ve bilgilerini aktarmaları önemlidir. Öğretmen grupların arasında dolaşarak grupları yönlendirir ve yapılan çalışmalarını değerlendirir (Saban, 2002, 181).

İşbirliğine dayalı öğrenmede önemli olan zamanla öğrencilerin grup çalışmasının önemini anlayarak grup arkadaşlarıyla bir uyum geliştirmesidir. Başarı ya da başarısızlığın gruplara ait olması öğrencilerin grup içindeki etkileşimini artırarak öğrencilerin farklı yeteneklerini ve kişiliklerini ortaya koymalarına yardımcı olmaktadır. Bu yönüyle, öğrenciler sınıf içinde ve grup içinde arkadaşlıklarını pekiştirerek kendilerini daha rahat ifade edecekleri bir ortama kavuşmaktadırlar. Dolayısı ile İşbirlikli öğrenme yöntemi ile öğrencilerin sadece bilişsel yönleri değil aynı zamanda sosyal duygusal yönleri de gelişmektedir.

Bu araştırma, işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin öğrencilerin sosyal ve duygusal uyum düzeylerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın genel amacı İlköğretim kademesi 3. sınıf öğrencilerinin sosyal ve duygusal uyumlarını sağlamada işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin etkisini belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara cevaplar aranmıştır:

1. İşbirliğine dayalı öğrenme yönteminin sosyal duygusal uyuma etkisi ile ilgili amaçlar:

1.1. İşbirliğine dayalı öğrenme yönteminin genel sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

1.2. İşbirliğine dayalı öğrenme yönteminin sosyal duygusal uyum alt düzeylerinden “akranlarla etkileşim”e etkisi var mıdır?

1.3. İşbirliğine dayalı öğrenme yönteminin sosyal duygusal uyum alt düzeylerinden “sosyal duruma uygun tepki gösterme”ye etkisi var mıdır?

1.4. İşbirliğine dayalı öğrenme yönteminin sosyal duygusal uyum alt düzeylerinden “kişisel doyumunu erteleme”ye etkisi var mıdır?

1.5. İşbirliğine dayalı öğrenme yönteminin sosyal duygusal uyum alt düzeylerinden “sosyal yaşamın gereklerine uygun tepki verme”ye etkisi var mıdır?

1.6. İşbirliğine dayalı öğrenme yönteminin sosyal duygusal uyum alt düzeylerinden “sosyal çevreye pozitif yaklaşım”a etkisi var mıdır?

1.7. İşbirliğine dayalı öğrenme yönteminin sosyal duygusal uyum alt düzeylerinden “olumsuz sosyal durumlara uygun tepki verme”ye etkisi var mıdır?

2. Cinsiyet alt gruplarında işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin sosyal duygusal uyuma etkisi ile ilgili amaçlar:

2.1. Cinsiyet alt gruplarında işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin genel sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

2.2. Cinsiyet alt gruplarında işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin sosyal duygusal uyum alt düzeylerinden “akranlarla etkileşim”e etkisi var mıdır?

2.3. Cinsiyet alt gruplarında işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin sosyal duygusal uyum alt düzeylerinden “sosyal duruma uygun tepki gösterme”ye etkisi var mıdır?

2.4. Cinsiyet alt gruplarında işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin sosyal duygusal uyum alt düzeylerinden “kişisel doyumunu erteleme”ye etkisi var mıdır?

2.5. Cinsiyet alt gruplarında işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin sosyal duygusal uyum alt düzeylerinden “sosyal yaşamın gereklerine uygun tepki verme”ye etkisi var mıdır?

2.6. Cinsiyet alt gruplarında işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin sosyal duygusal uyum alt düzeylerinden “sosyal çevreye pozitif yaklaşım”a etkisi var mıdır?

2.7. Cinsiyet alt gruplarında işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin sosyal duygusal uyum alt düzeylerinden “olumsuz sosyal durumlara uygun tepki verme”ye etkisi var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

İşbirlikli öğrenme yönteminin kullanıldığı öğrenme ve öğretme sürecinde öğrencilerin sosyal ve duygusal uyum düzeylerindeki farklılığı belirlemeyi amaçlayan bu araştırmanın sonuçları aşağıda belirtilen noktalar açısından önemlidir:

- Öğrencilerin sosyal duygusal gelişimlerine ve uyumlarına yardımcı olmak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretmenlere bu konuya yönelik hizmet-içi eğitim vermesinde araştırma sonuçlarının yönlendirici olması

- Öğretmenlerin öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişim ve uyumlarına yardımcı olacak biçimde hizmet öncesi eğitim almalarını sağlamada üniversitelere yol göstermesi

- Sosyal ve duygusal uyum sorunları yaşayan öğrencilerin sorunlarını gidermede Rehberlik ve araştırma merkezlerine öğretmenlerle işbirliği yollarını göstermesi açısından

1.4. Sayıtlar

Araştırma kapsamında yer alan öğretmenler veri toplama aracına samimi olarak yanıt vermişlerdir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

1. Sultanbeyli Namık Kemal İlköğretim Okulu 3. sınıfında öğrenim gören öğrenciler ile,

2. Hayat Bilgisi dersi “Yaşadığımız Yer, Toplum Hayatımız, Sağlıklı Büyüyelim, Çevremizdeki Canlılar (Dünya ve Uzay), Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı (Çevremizdeki Maddeler) üniteleri ile sınırlıdır.

3. Zaman açısından 2004-2005 öğretim yılı ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Uyum, bireyin hem kendisi, hem de çevresi ile iyi ilişkiler kurabilmesi ve bu ilişkileri başarılı olarak sürdürebilme derecesidir (Lazarus, 1969).

Sosyal uyum, bireyin diğer insanlara uyum gösterebilme başarısı, grubunda kendini özgün bir biçimde tanıtabilmesidir (Yavuzer, 1980).

Duygusal uyum, kişinin kendisine, başkalarına ve çevresindeki nesnel dünyaya olan tutumlarıyla ilgili her çeşit duygu ve düşünceyi içerir (Watts, 1979).

İşbirliğine dayalı öğrenme, öğrencilerin küçük gruplar oluşturarak bir problemi çözmek ya da bir görevi yerine getirmek üzere ortak bir amaç uğruna birlikte çalışma yoluyla bir konuyu öğrenme yaklaşımıdır. (Demirel, 2002).

BÖLÜM II

İLGİLİ LİTERATÜR

Sosyal ve Duygusal Uyum

2.1. Uyum Süreci

Birey, bireysel ihtiyaçlarla, çevreden gelen istekler arasında bir denge kurma çabasındadır. Bu ihtiyaç ve istekler fizyolojik, sosyal veya duygusal olabilir. İçsel psikolojik güçler ile çevresel şartlar arasında sürekli bir dalgalanma söz konusudur. Bu yüzden bu denge kurma aktif bir süreç olmak zorundadır.

Yukarıda bahsedilen fizyolojik ve psikososyal açıdan denge kurma sürecinin kavramsal karşılığı “uyum süreci” olmaktadır. Alanyazında uzmanların uyum sürecine getirdikleri farklı tanımlar göze çarpmaktadır: Bu tanımlardan bazıları şunlardır:

Sawyer ve Telford’a (1967), göre uyum, bazen organizma ve çevresi arasında denge hali bazen de birey ve çevresi arasında en iyi ilişkiyi sağlamak için ikisinde de gerçekleşen değişikliklerdir.

Uyum, bireyin hem kendisi, hem de çevresi ile iyi ilişkiler kurabilmesi ve bu ilişkileri başarılı olarak sürdürebilme derecesidir (Lazarus, 1969).

Yaşam boyunca, psikolojik ve fizyolojik ihtiyaçlar sürekli uyarılır ve birey ihtiyaçlarını ya kısıtlar ya da doyurur. Bu uyarılma ve doyurma sürecine uyum denir (Goodstein ve Lanyon, 1975).

Uyum, güdülerin doyumu için bireyin özellikle sosyal çevresi ile arasında var olan olumlu ilişkilerin sürekliliğidir (Morgan, 1984, 52).

Uyum, bireyin kendi benliğiyle ve çevresiyle dengeli ve etkili bir ilişki kurabilmesi, geliştirebilmesi ve sürdürebilmesidir (Çağlar, 1981: 13).

Canlının, gereksinimlerini gidermek, isteklerini karşılamak amacıyla içinde bulunduğu çevre ile kurduğu uyarlı ilişkilerdir (Bakırcıoğlu, 2002).

Genel anlamda uyum, bireyin çevreden gelen uyarılara uygun tepkiler göstermesi, yeni durumlara, çevresine uygun, dengeli tutum ve davranışlar geliştirmesidir (Dirim,2003).

Uyum, bireyin sahip olduğu özelliklerin kendi benliğiyle içinde bulunduğu çevre arasında dengeli bir ilişki kurabilmesi ve bu ilişkiyi sürdürebilmesidir (Yavuzer, 2005: 228).

Yukarıdaki tanımlardan yola çıkarak uyumun, bir durum olmaktan çok, davranışın tutarlılığını sağlamak için alışma tepkilerini ortaya çıkaran güçlerin değiştiği bir süreç olduğu söylenebilir. Bu süreçte davranışsal, bilişsel ve duyuşsal süreçlerin birbirleriyle girdikleri karmaşık bir etkileşimi söz konusudur.

Uyum sürecinin standartları zamana, yere, kültüre, olaylara ve bireyin karakterine göre değişmektedir. Frued'un psikoanalitik yaklaşımına göre iyi uyumun göstergesi id ve süper egonun ihtiyaçlarını karşılamak için savunma mekanizmalarını kullanmaktır. Rogers'a göre ise savunma mekanizmalarını kullanmak uyumsuzluğun bir göstergesidir. Çünkü savunma mekanizmaları bireyin potansiyelini kullanmasını engellemektedir (Napoli, 1982:300). Bütün insanlar için iyi olan tek bir yaşama biçimi yoktur. Ancak uzmanların ortak olarak dile getirdikleri uyum süreci ile ilgili beş ölçüt söz konusudur. Bunlar (Kaplan, 1965: 9-11):

1- Hayata Bakış Açısı: Uyum sorunu yaşamayan bir birey davranışlarına odaklanmasına yardımcı olacak bir takım değerlere sahiptir. Bu değerler araba, ev gibi maddi hedefleri, manevi hedefleri, sosyal hedefleri, çeşitli tutumları ve hayata anlam veren ve davranışları organize eden diğer bir takım motivasyon

güçlerini içermektedir. Bu değerler ve hedeflere sıkıca sarılarak birey geçici sıkıntı ve yoksunluklar karşısında dayanabilecek ve çevresel şartları değiştirerek hayatını düzenleyebilecektir.

2- Gerçekçi Kendini Algılama: Uyum sorunu yaşamayan bir birey sadece hayattan ne beklediği bilmek zorunda değildir, aynı zamanda hedeflerine ulaşabilmek için akıllı planlar yapabilmelidir. Birey kendine gerçekçi olarak bakabilmeli, yeteneklerinin farkında olmalı ve mantıklı sınırlar içinde uzak hedefler koyabilmelidir. Zayıf yönlerini görmezden gelmemeli. Onları da hesaba katmalı, üstesinden gelemiyorsa onlarla yaşamayı öğrenmelidir. İnsanlar kendileri ile gerçekleri kabul ettikleri zaman problemleri ile ilgili bir şeyler yapabilir. Ancak psikolojik savunma mekanizmaları ile kendine ait algılamalarını gizlenirse, bunlar birçok uyum sorunları yaratmaktadır.

3- Duygusal Olgunluk: Uyum sorunu yaşamayan bir birey duygularını düzenleyebilir. Bu sayede birey duygularından ne mahrum kalır ne de onlarla aşırı yüklenir. Birey olayların gerekliliğine göre duygusal ifadesini değiştirebilir. Duygusal açıdan olgun kişi başkalarına ihtiyaç duyan kişidir. Kendinden emindir. Başkalarına şefkat gösterir ve başkalarının şefkat duygularını kabul eder ve duygusal stres ile kolayca sallanmayan bir iç güvenliğe sahiptir. Duygusal olgunluk uygun ve toplumsal olarak kabul görmüş duygusal ifade ve tepkilerin düzenlenmesini gerektirir.

4- Sosyal Duyarlılık: Uyum sorunu yaşamayan bir birey diğer insanlarla hoşnut ilişkiler kurabilir. Başkalarının karşısında rahat hisseder ve insanları kendi çıkarları için kullanmaz. Hayata bakış açısı bireyselden çok toplum odaklıdır. Kendisi başkalarının gözünde nasıl görünüyorsa kendini o şekilde görebilir, davranışlarını uyarlayabilir ve bu sayede toplumsal kabulü hak eder. İyi sosyal ilişkiler kurmayı başarmak bireyin illaki dışadönük olmasını gerektirmemektedir. İlişkilerde başarılı olmak başkalarının refahına, sağlığına olan duyarlılığı

gerektirmektedir. Bu sayede bireyin mutluluk hissi kendi tepkileri ile geliŒecektir.

5- Dinamik Dengeleme: Son ölçüt ise davranışın içsel güçler ile çevrenin dışsal güçleri arasında sağlanan dengedir. Bu güçler sürekli değişmektedir. Eğer birey katı alışkanlık ve tutumlara sahip ise değişen şartlara uyum sağlamak için gerekli olan esnekliğe sahip olamayacaktır.

Napoli ve arkadaşlarına (1982) göre birey uyum sürecinde bir strateji uygularken veya karar verirken üç ölçütü kullanır: 1. Çevre hakkında yeterli bilgi toplamak, 2. Bilgi süreci ve eylem için gerekli içsel koşulları sürdürmek, 3. Hareket özgürlüğünü sağlamaktır.

2.2. Sosyal ve Duygusal Uyum

İnsanın yaşamını sürdürebilmesi için sadece fizyolojik ihtiyaçlarını karşılaması yeterli değildir. Sosyal bir varlık olan insan birlikte yaşadığı insanlarla ve üyesi bulunduğu toplumla girdiğı sosyal ilişkilerde de başarılı olmalıdır. Başkalarına kendini ifade edebilmesi, başkalarının düşüncelerini, davranışlarını ve isteklerini anlayabilmesi ve onlara karşılık vermesi, toplumun kendisinden beklediğı sorumluluk ve rolleri yerine getirebilmesi bireyin yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan sosyal davranıştan birkaç tanesidir.

Sosyal uyum, bireyin diğer insanlara uyum gösterebilme başarısı, grubunda kendini özgü bir biçimde tanıtabilmesidir. Duygusal uyum ise, kişinin kendisine, başkalarına ve çevresindeki nesnel dünyayı olan tutumlarıyla ilgili her çeşit duygu ve düşüncüyü içerir (Watts, 1979).

Dobson ve arkadaşları (1995), sosyal uyum davranışının üç şekilde görülebileceğinden bahsetmişlerdir:

1- Normatif uyumluluk: Grubun birey üzerinde uyguladığı baskı bireyi belli bir şekilde davranmaya zorlar. Birey sözel olarak uyar fakat, kendi özel görüşünü de saklar.

2- İnfomal uyumluluk: Kişi alışılmışın dışında veya nasıl davranacağını belli olmadığı durumlarda informal olmayan uyum gösterir. O, genellikle başkalarının davranışlarını rehber olarak alır.

3- İsteyerek Uyuma: Bir kişinin diğer kişiyi etkilediği veya onların kabullerini kazandığı zaman ortaya çıkar.

Mükemmel bir sosyal uyumun varlığından söz etmek mümkün değildir. Çünkü her birey sahip olduğu özellikler doğrultusunda bu uyum sürecini yaşamaktadır. Ancak iyi bir sosyal uyum için bir takım ölçütlerden bahsedilebilir. Bunlar (Yavuzer, 1996):

1- Farklı gruplara uyum gösterme: Farklı gruplara uygun bir biçimde davranan, onlarla ilişki kuran, arkadaş gruplarına olduğu kadar yetişkinlere de uyum gösteren birey, sosyal açıdan uyumlu bir kişi olarak kabul edilir.

2- Sosyal tutumlar: Toplumca istenen tutum ve tavırları diğer insanlara yönelten, sosyal yaşama bu tavırlarla katılan kişiler, sosyal bakımdan uyumlu sayılırlar.

3- Kişisel doyum: Toplumsal ortamda aldığı rolle, kurduğu ilişkiden yeterince doyum sağlayan kişi, sosyal bakımdan uyumlu sayılır.

Çocuklar da doğumlarından itibaren sosyal bir ortamda bulunurlar. Aile ile başlayan sosyalleşme süreci içinde aile fertleri, akran grubu,yakın çevresindeki insanlar ile uyum içinde yaşamak durumundadırlar. Coe'ye (1972) göre okul döneminden önce, tüm çocuklar yaşitlarıyla sınırlı bir etkileşim içinde bulunurlar. Paylaşımları ağırlıklı olarak oyun ekseninde dönmektedir. Tam olarak iletişim kurmayı, okul yıllarında öğrenirler. Özellikle okulun ilk yılında etkileşime geçebilme becerisinin kazanılması gereklidir. Her çocuk grup

normlarına uymayı, belirli kuralları takip edebilmeyi, tepkisel davranmamayı öğrenmelidir. Okul dönemine kadar sürdürdüğü davranış özgürlüklerini bir kenara bırakmayı ve sosyal kurallara, toplum gereksinimlerine uygun davranma becerilerini kazanmalıdır. Sosyal uyumun başarılı olması için, başarılı insan ilişkileri mevcut olmalıdır.

Her çocuk diğerleriyle yakınlık kurmaktan hoşlanır, desteklenmek ve büyükler tarafından sevilme ihtiyacındadır. Aynı zamanda fiziksel bakımdan büyüklerle bağlıdır. Bu tür bir bağımlılık ilişkisi çocuklar için son derece normaldir ve kişilik ile duygusal gelişimde önemli bir rol oynar. Fakat çocuk büyüdükçe bağımlılık ilişkisi de yavaş yavaş bağımsızlığa doğru yönelir. Diğer insanlara bütünüyle bağımlı çocuklar, kendi hayatlarını kontrol duygusu geliştirmede problemler yaşarlar (Marschark, 1997).

Okul ortamında öğretmenlerin öğrenciler de karşılaşabileceği sosyal uyum sorunlarından bazıları şunlar olabilir: Fazla çekingen olma, kendine güven beslememe, yalnız kalmayı yeğleme, başkaları tarafından açıkça istenmeme, her iki cinsten arkadaş bulamama, karşıt cinsten kaçma, okul törenlerine veya benzeri törenlere gelmeme, nostalji, sürekli güvensizlik ve anksiyete tutumları, oyunlara katılmama, teneffüste yalnız kalma, gibi (Uğurtaş,1984).

Uyum ve davranış bozukluklarını oluşturan pek çok neden vardır. Bunlar arasında ağırlığın, aile çevresi ile ilgili olanlardan olduğu görülmektedir. Bu nedenlerin belli başlıları şunlardır (Bakırcıoğlu, 2002):

- 1- Aile içi ilişkileri ve etkileşiminin bozuk oluşu.
- 2- Anne babanın ilgisizliği ya da aşırı ilgisi.
- 3- Anne babanın boşanmış olması ya da ailenin parçalanmışlığı.
- 4- Annenin, babanın alkol, uyuşturucu maddeler kullanması.
- 5- Çocuğa baskıcı, tutarsız, kararsız bir disiplin uygulanması.

- 6- Çocuğun yersiz, yanlış ve aşırı cezalandırılması.
- 7- Çocuklarla ilişkilerde kararsız, inisiyatifsiz davranılması.
- 8- Anne babanın işsiz, ekonomik sıkıntı içinde olması.
- 9- Çocuğun okul başarısının düşüklüğü.
- 10- Kötü arkadaşlarla birliktelik.
- 11- Çocuktaki beklenti zayıflığı ya da yokluğu.
- 12- Aşırı toplumsal baskı, özgürlüklerin kısıtlanması.

2.3. Son Çocuklukta Sosyal ve Duygusal Gelişim

Bu dönemde çocuk okula gitmeye hazırlanır. Okula başlayan çocuktan bazı zihinsel ve sosyal beceriler kazanması beklenir. Çocuk beklentilerin farkındadır ve okuldaki başarısı beklentilere uyarsa kendisini başarılı, uymazsa başarısız hisseder. Erikson çocuğun sosyal gelişmesiyle ilgili kuramında bu devredeki iki uçlu boyutu *çalışma* (industry) ve *aşağılık* (inferiority) duygusu olarak tanımlar. Çalışma, bireyin okulda öğrenmesi gereken becerileri kazanabilmesi gereken çabayı ifade eder; aşağılık duygusu çocuğun başarısız olduğu zaman kendisini nasıl algılayacağını belirtir (Cüceloğlu, 1992).

Bu dönem çocuğun, özkimliğini aramaya başladığı beden ile beyin somut bir düzeyde işlev gören bir kaynak olarak kullanıldığı dönemdir. Çocuk, bu dönemde ilişkilerinde başkalarına yardım bağımlıdır, toplumsal bakımdan kabul edilen bir insan olarak işlevde bulunmayı istedikçe duygularını daha geniş bir denetim içinde dışa vurur. Dünyaya daha geniş bir anlamda bağlanma, çocuğun duygusal destek kaynaklarında başka bir değişimi sağlar (Ulusoy,2002).

Bilişsel gelişmesinin hızlı olduğu ve okulda birçok beceriler öğrendiği bu devrede, çocuğun sosyal ilişkilerinde de bir süreklilik ve tutarlılık görülür. Okula

başlamadan önce kız veya erkek demeden karışık bir biçimde grup kuran ve oynayan çocuklar, ilkokul çağında kendi cinsinden olan çocuklarla oyun oynamayı yeğlerler.

Son çocukluk döneminde çocuk, kendini sınıf, arkadaş ve oyun grubu içinde bulur. Bu da onu, ergenlerde olduğu gibi, kendi cinsiyetindeki grubun tüm faaliyetlerine katılmaya, arkadaşlarıyla iletişim kurmaya doğru yönlendirir. Son çocukluk döneminde görülen bazı toplumsal özellikler şöyle sıralanabilir (Yavuzer, 2005):

1- Kolay Etkilenme: Son çocukluk döneminde, aşırı duyarlılığın yanında görülen diğer bir özellik de, kolay etkilenmedir. Bu dönemdeki çocuklar, kendi arzularının, diğer çocukların doğrultusunda olduğu inancındadırlar. Bu da onların gruba kabul edilmelerini kolaylaştırır. Yaşam süreci içinde, belki de hiçbir dönemde rastlanamayacak düzeydeki kolay etkilenme bu evrede görülür.

2- Karşıt Görüşte Olma: Bu, çocuğun düşünceleri ve hareketleriyle diğer çocuklara karşıt olmasıdır. Kendi akranlarının görüş ve düşüncelerini paylaşan, kabul eden çocuk, daha büyük çocukların ve erişkinlerin görüşlerine karşıt koyar. Karşıt görüşte olma daha küçük çocuklarda görülen "negativizm"le, yani olumsuzlukla eşanlamlıdır. Karşıt görüşte olma, çocukluk dönemi boyunca devam eder.

3- Rekabet: Son çocukluk dönemindeki Çete Çağı (Gang Age) boyunca rekabet üç biçimde görülür:

- a. Grubun kendini tanıma amacına yönelik olarak grup üyeleri arasında süregelen rekabet,
- b. Kendi gruplarıyla rakip gruplar arasında çatışmalar,
- c. Grupla toplumu düzenleyen diğer sosyal kurumlar arasındaki çatışmalar.

Bunların her biri, çocuğun sosyalleşmesini farklı biçimde etkiler Son Çocukluk dönemindeki rekabet, çoğunlukla kavgaya neden olur

4- Sorumluluk: Araştırmalar, kalabalık ailelerden gelen çocuklarda, zorunluluk nedeniyle kendi işlerini yapmak ve kendilerinden küçük kardeşlerine bakmakla yükümlü olduklarından, sorumluluk duygularının daha fazla geliştiğini göstermektedir. Kendi evlerinde bazı sorumlulukları üstlenmeyi öğrenen çocuklar, sadece başarılı bir uyum göstermekle kalmamakta, aynı zamanda grubun lider rolüne seçilmiş bir üyesi de olabilmektedirler.

Orta çocuklukta toplumsal gelişim görevleri vardır. En önemli toplumsal görevlerden üçü, kişisel bağımsızlık kazanma, yaşlılarla geçinmeyi öğrenme ve bir cinsiyet rolü öğrenmedir (Gander ve Gardiner, 2004):

1- Kişisel bağımsızlık kazanma: Okul yıllarının başında çocuklar ana babalarından duygusal bağımsızlıklarını değil, fiziksel bağımsızlıklarını kazanırlar. Bağımsızlık kazanma orta çocukluğun bitiminde bile tamamlanmayan yavaş bir süreçtir. Bu görev ergenlik boyunca ve hatta bir süre yetişkinlikte de sürer. Fakat birçok ilerleme kaydedilir. İkinci görev olan yaşlılarla geçinmeyi öğrenmede başarılı olmak bağımsızlık kazanmakla yakından ilişkilidir ve yaşlı grubu bunun başarılmasında destek ve olanaklar sağlar. Ana babalarla ve öğretmenlerle karşılıklı anlayışa dayalı ilişkilerin kurulması demek olan üçüncü görev de çocukların bağımsızlıklarını kazanmalarına yardım eder.

2- Yaşlılarla geçinmeyi öğrenme: Okul bu görevin başarılmasında öncelikli ortamdır.

3- Uygun bir eril ya da dişil toplumsal rolü öğrenme: Bu görev ailede bebeklik sırasında gelişmeye başlamıştır ve orta çocuklukta çocuk ana babadan biriyle ya da diğeriyle özdeşleşirken pekiştirilir. Orta çocuklukta cinsiyet rolü beklentileri yaşlı gruplarına üye olmakla güçlenir.

Dokuz yaşında çocuk daha serbest, etrafına bağılılığı daha azdır. Heyecanlar gene oynaktır, aşırılıklara gider; fakat bu gidiş uzun ömürlü değildir. Her şeyin düzgün olmasını ister. Kaidelerden dışarıya çıkanlardan hoşlanmaz. Anne-baba'ya kızar, fakat onlarla iftihar eder. Rekabetten çok hoşlanır. Arkadaşına sadıktır, küçük kardeşini koruyucudur. Her şeyi yoruluncaya kadar yapar (Türek, 1992) .

Bedensel şikâyetleri vardır amma bu, işlerini yapmasını önlemez. Espri ve şakadan çok hoşlanır. Şakaları tekrar etmek ister. Bu yaşta hırslar sözlerde, kelimelerde ifadesini bulur. Bedensel hırs gösterisi pek yoktur. İnsanların yaptığını tenkide meyillidir. Dokuz yaşında korkular çok azalmıştır. Şimdi okulu başaramamak sıkıntı konusudur. Hatalarından utanırlar. Birbirlerini korkutmak zevkleridir. Dokuz yaşında heyecanlar daha dengelidir. Hayat daha basit, çocuk daha hürdür. Kendi kendine yeter ve sorumluluk duygusu gelişmektedir (Türek, 1992).

2.4. İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yöntemi

İşbirliğine dayalı öğrenme, öğrencilerin küçük gruplar oluşturarak bir problemi çözmek ya da bir görevi yerine getirmek üzere ortak bir amaç uğruna birlikte çalışma yoluyla bir konuyu öğrenme yaklaşımıdır (Demirel, 2002). İşbirlikli öğrenme yönteminin amacı, eski bilgilerin paylaşıldığı, inceleme ve araştırmanın yapıldığı bir öğrenme sürecinin yer aldığı interaktif bir etkileşim ortamına öğrencileri ve öğretmeni sokmaktır (Helen, 1992).

Bir grup çalışmasının işbirliğine dayalı öğrenme olabilmesi için gruptaki öğrencilerden beklenen hem kendilerinin hem de diğerlerinin öğrenmesini en üst düzeye çıkarmaya çalışmalarıdır. Bir başka deyişle, gruptaki her üye gruptaki diğer üyeler başarmadan kendisinin de başaramayacağını bilir ve bu nedenle diğer arkadaşlarının öğrenmesine yardımcı olur. Sonunda elde edilen başarı tek tek bireylerin katkısıyla elde edilmiş grup başarısıdır. İşbirliğine dayalı

öğrenmenin gerçekleşebilmesi için bir gruptaki bireylerin birbirinden bağımsız olarak işin bir kısmını yapmaları da yeterli değildir. İşbirliği için öğrencilerin birbirleriyle etkileşerek birbirine yardımcı olması ve ortak bir ürün ortaya koyması esastır (Açıköz,1992).

İşbirlikli öğrenme yönteminin kullanıldığı bir ortamda bir takım özelliklerin veya şartların yerine getirilmesi gerekmektedir. Bunlar (Hauserman, 1991):

1-Olumlu Bağımlılık: Öğrencilerin ortak amaç ve ortak çaba için bir araya gelmeleridir.

2- Yüz Yüze Etkileşim: Öğrenciler ortak çalışabilecekleri bir şekilde otururlar. Yüz yüze etkileşimde öğrenciler birbirlerine dönüt vererek, tartışma ve açıklamalarda bulunarak birbirlerini etkiler, birbirlerinden etkilenir ve birbirlerini güdülerler.

3- Bireysel Sorumluluk: Öğrenciler gruba kendi sorumluluklarında olan şeyleri sunarlar ve grubun ne yaptığını anlamaya çalışırlar.

4- Kişilerarası, Küçük Grup Becerileri ve Grup Süreci: Öğrenciler grup dinamiklerinin neleri içerdiğini anlamak durumundadırlar.

5- Grup Ödülü: Grubun bütün üyeleri ödülü alırlar, bireysel ödül yoktur.

İşbirlikli öğrenme yönteminin uygulanmasında çeşitli teknikler kullanılabilir. Bu tekniklere aşağıdaki bölümde değinilmiştir.

2.4.1. İşbirlikli Öğrenme Teknikleri

İşbirlikli öğrenme yönteminin tek bir uygulanma yolu yoktur. Çeşitli uzmanlarca geliştirilen ve işbirlikli öğrenme sürecinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesine farklı yaklaşımlar getiren bu teknikler şunlardır:

2.4.1.1. Birlikte Öğrenme

Johnson ve Johnson tarafından geliştirilmiştir. En önemli özelliği grubun amacının olması, düşünce ve malzemelerin paylaşılması, işbölümü ve grup ödülüdür. Tekniğin uygulaması sırasında yer alması gereken işlemler şunlardır:

1- Öğretimsel hedeflerin belirlenmesi: Hedefler akademik ve işbirliği becerileri olmak üzere iki grupta toplanabilir.

2- Grup büyüklüğüne karar verme: Grubun büyüklüğünü zaman, malzeme sayısı gibi etkenler belirler. Grup büyüklüğü 2-6 arasında değişebilir.

3- Öğrencilerin gruplara ayrılması: Öğretmenlerin grubu yetenek, cinsiyet, sosyo-ekonomik geçmiş, çalışkanlık vb. gibi özellikler açısından heterojen bir şekilde oluşturması tavsiye edilebilir.

4- Sınıfın düzenlenmesi: Kolay iletişim kurabilmeleri için öğrenciler birbirlerine mümkün olduğu kadar yakın gruplar ise mümkün olduğu kadar uzak oturmalıdır.

5- Öğretim malzemelerinin bağımlılık yaratacak biçimde planlanması: Her gruba öğrenme malzemesinden bir kopya vererek öğrenciler o malzemeyi paylaşmak zorunda bırakılabilir. Bir başka yol ise öğrencilerin her birine bilginin yalnızca bir kısmını vermek böylece öğrencilerin birbirini öğretmelerini sağlamak.

6- Bağımlılığı sağlamak için grup üyelerine roller verme: Bu amaçla verilebilecek roller şunlardır: Grubun ulaştığı sonuç ya da yanıtları yeniden kısaca açıklayan özetleyici; her öğrencinin öğrenilenleri tam olarak açıklayıp açıklayamadığını sınavan denetleyici; üyelerin açıklama ya da özetlerindeki yanlışları düzelten netlik denetçisi; yeni öğrenilenler ile önceki öğrenilenler arasında bağ kuran bağ kurucu; grubun gereksinim duyduğu malzemeleri getiren, öğretmen ve diğer gruplarla iletişim kuran araştırmacı-koşturmacı; grubun kararlarını ve grup raporunu kaleme alan kaydedici; üyelerin katılımını artırmaya

çalışan ve pekiştiren özendirici; grubun ne derece iyi çalıştığını değerlendiren gözlemci.

7- Akademik işin açıklanması: Öğrencilere ne yapmaları gerektiği bildirilmeli ve o içi nasıl yapacakları açıklanmalıdır.

8- Olumlu amaç bağımlılığının yaratılması: Öğrencilerden grup ürünü isteyerek ya da grup ödülü vererek sağlanabilir.

9- Bireysel değerlendirme: Bütün grup üyelerinin katkısını sağlar. Sınavların bireysel olarak verilmesi ya da rasgele seçilen öğrencilere grup çalışmasıyla ilgili sorular sorulması bu noktada yardımcı olabilir.

10- Gruplar arasında işbirliğinin sağlanması: Grup içinde işbirliğinin yararları bütün sınıfa yayılabilir. İçi biten grup diğer gruplara yardımcı olabilir.

11- Başarı için gerekli ölçütlerin açıklanması: İşbirliğine dayalı öğrenmede öğrencilerin başarıları birbirleriyle karşılaştırarak değil önceden belirlenmiş ölçütlere göre değerlendirilmelidir.

12-İstendik davranışların belirlenmesi.

13- Öğrenci davranışlarının yönlendirilmesi: Öğretmen istendik ve istenmedik davranışları saptamak amacıyla gözler. Gözleniyor olduğunu bilmek öğrencilerin uygun davranışı gösterme eğilimini artıracaktır.

14-Grup çalışmasına yardımcı olmak: Gruplar çalışırken öğretmen soruları yanıtlayarak, açıklamalar yaparak, tartışarak öğrencilere verilen içi bitirmelerinde yardımcı olur.

15- İşbirliği becerilerini öğretebilmek için araya girme: Grup çalışması sırasında öğretmenin birlikte çalışmakta güçlük çeken öğrencilerin işbirliği yapmaları konusunda öneriler getirmesi ve bu becerileri gösteren öğrencileri pekiştirmesi yararlıdır.

16- Dersi sona erdirme: Dersin sonunda öğrenciler o derste öğrendiklerini özetleyebilmeli ve bunları ileride nerede kullanacaklarını anlayabilmelidirler.

17 Öğrenci öğrenmesini nitel ve nicel olarak değerlendirme: Herhangi bir işbirliğine dayalı öğrenme sonunda ortaya çıkan ürün ya bir grup raporu, ya grupça hazırlanmış bir dizi yanıt, ya da tek öğrencilerin sınav puanları gibi bir ölçüm olacaktır. Ölçüm ne olursa olsun öğrenme sürecinin sonunda öğrencilerin öğrenmeleri ve işbirliği becerileri değerlendirilmelidir.

18- Grubun ne kadar iyi çalıştığı değerlendirilmelidir.

19- Akademik çelişkiler oluşturma: İşbirliği gruplarında öğrenciler arasında hangi yanıtın verilmesi ve grubun nasıl çalışması gerektiği gibi konularda anlaşmazlıklar çıkabilir. Öğrencilerin katılımlarını ve güdülerini artırmak için akademik çelişki oluşturulabilir (Açıköz, 1992).

2.4.1.2. Akademik Çelişki

Johnson ve Johnson'a göre akademik çelişki stratejisi en “güçlü, dinamik, heyecan verici, katılım sağlayıcı” ancak en az kullanılan öğretim stratejilerinden biridir. Bunun nedenleri (a) çelişkinin bir öğretim stratejisi olarak nasıl uygulanması gerektiğinin daha önce tanımlanmamış olması, (b) buna bağlı olarak öğretmenlerin akademik çelişki öğretim stratejisinin nasıl uygulanacağı konusunda yetiştirilmemiş olmaları ve (c) genel olarak insanların çelişkiden çatışmadan korkmalarındır. Akademik çelişki kritik düşünmenin, akılcı yargılara ulaşmanın öğretilmesinde etkili olabilecek bir stratejidir. Bu stratejinin uygulanması sırasında şu işlemlere yer verilmelidir.

1- Önerilerin Hazırlanması: Öğretmen öğrencileri dört kişilik gruplara ayırır ve onlardan bir konu hakkında grup raporu hazırlamalarını ister. Daha sonra dörtlü grup kendi içinde karşıt görüşleri savunan iki alt gruba ayrılır.

Taraflar kendilerine sağlanan kitap,makale vb. malzemelerin üzerinde çalışarak, o görüşü nasıl savunacaklarını planlarlar.

2- Görüşlerin sunulması: Taraflar görüşlerini ve neden savunduklarını açıklarlar.

3- Savunma: Taraflar ileri sürdükleri görüşü savunurlar.

4- Karşıt görüşü anlama: Taraflar karşıt görüşün ne olduğunu açıklarlar.

5- Bir karara varma: Bu aşamada iki tarafında anlaşabileceği bir karar verilir.

Yapılan araştırmalar yukarıda açıklanan akademik çelişki yönteminin başarı, hatırd tutma, problem çözmanın kalitesi, yaratıcılık, öğrenmeye katılma, üst düzey düşünme, öğrenciler arası hoşlanma duyguları, arkadaşlarından destek gördüğü algısı, benlik saygısı, konu alanına karşıt tutum ve çelişkiye karşıt tutum üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu ortaya çıkarmıştır (Açıkğöz, 1992).

2.4.1.3. Öğrenci Takımları

Bu gruptaki tekniklerin en önemli özelliği öğretimsel hedeflere bütün takım üyelerinin ulaşması koşuluyla elde edilebilecek takım amacı ve takım başarısını vurgulamasıdır (Vural, 2004).

2.4.1.3.1.Öğrenci Takımları Ve Başarı Bölümleri

Öğretmen her öğrenme takımına dört ya da beş öğrenci atar. Her takımda düşük ve yüksek başarılı öğrenciler, kızlar ve erkekler, varsa farklı etnik kökenli öğrenciler dengeli bir şekilde yer almalıdır (Senemoğlu, 2001). Bu teknik altı aşamada uygulanır:

1- Heterojen grupların oluşturulması

2- Öğrenme ünitesinin gruba verilmesi

3- Hangi grup çalışmasının yapılacağını belirlenmesi

4- Grup çalışmasından sonra her öğrenciye test verilmesi ve bireysel olarak yanıtlamalarının istenmesi

5- Öğrencilerin aldıkları puana göre başarı sırasına dizilmesi

6- Bireysel başarılar sonunda grubun topladığı puana göre en başarılı gruba ödül verilmesi. Ayrıca grubu oluşturan öğrencilerin grubun toplam puanına yaptıkları katkıya göre ödüllendirilmelerinin sağlanması böylece grup içi dinamiği artırıp öğrencilerin güdülenmesini sağlama (Demirel, 2002).

2.4.1.3.2.Takım-Oyun-Turnuva Tekniği

Bu tekniğe göre öğrenciler 4-5 gruplara yetenek ve cinsiyetlere göre dengeli ve heterojen olarak ayrılır. Grubun amacı turnuvada başarılı olmaktır. Öğretmen grup üyelerine hedef konuyu sunar ve turnuvadaki durumlara uygun bir çalışma malzemesi verir. Öğrenciler de öğrenilecek konuyla ilgili tüm kitap ve kaynakları toplayarak bir araya gelirler. Birlikte çalışarak ve birlikte oynayarak turnuvaya hazırlanırlar. Haftada bir kez turnuvaya hazırlık sınavları düzenlenir ve gruplara kısa cevaplı sorular yöneltilir. Turnuvalar her grubu temsilen bir öğrenci katılır ve elde ettiği puanlar takımın puanına eklenir. En yüksek puanı alan takım turnuvanın birincisi olur (Demirel,2002).

2.4.1.3.3.İşbirliğine Dayalı Birleştirilmiş Okuma Ve Kompozisyon

İşbirliğine dayalı birleştirilmiş okuma ve kompozisyon tekniği, geleneksel olarak kullanılan yetenek-temelli okuma grupları yaklaşımını desteklemek üzere geliştirilmiştir. Sınıftaki her okuma grubundan ikişer kişilik takımlar oluşturulur. Öğretmen, bir okuma grubuyla çalışırken, ikişer kişilik çalışma takımları karşılıklı öğretme tekniğiyle birbirlerine anlamlı okuma ve yazma becerilerini öğretmeye çalışırlar. Bu becerileri öğrenmeyle ilgili etkinlikler; yüksek sesle okuma, okudukları ile ilgili tahminde bulunma (okuduğu öykünün sonucunu tahmin etme vb.), sorular sorma, özetleme, okudukları öykü ile kompozisyon yazma, gibi temel okuma ve yazma etkinlikleridir. Takımlar,

test hazırlama, yazma ve yazdıklarını gözden geçirme-düzeltilmede birbirlerine yardım ederler ve çoğu zaman takım kitapları yayınlanır. Takımlar, okuma ve yazma ödevlerinin tümünde, üyelerin gösterdiği performans ortalamasının tümüne göre ödüllendirilirler. Böylece, işbirliğine dayalı öğrenmenin temel özellikleri olan başarı için eşit şans, öğrenme için grup desteği ve en son ortaya konan performansta, bireysel sorumluluk gerçekleştirilmiş olur (Senemoğlu, 2001).

2.4.1.3.4. Takım Destekli Bireyselleştirme

Bu teknik matematik öğretiminde kullanılmak üzere geliştirilmiştir. Öğrenci takımları ve başarı bölümleri tekniğinde olduğu gibi öğrencilerden dört ya da altı kişilik heterojen gruplar oluşturulur. Her öğrenci kendi seçeceği başka bir öğrenciyle birlikte programlı öğretim materyalini kullanarak çalışır. Gerekli okuma ve çalışma yapraklarını tamamladıktan sonra ünitenin alt bölümleri ile ilgili küçük bir test ve daha sonra da ünitenin tamamıyla ilgili izleme testi alırlar. Birlikte çalışan bu iki öğrenci birbirlerinin cevap kağıtlarını puanlarlar. Takımın puanları, her üyenin her hafta aldığı testlerden elde ettiği test puanlarından toplanarak elde edilir.

Eğer takım puan önceden belirlenmiş takım standardını aşmış ise her üye, bir belge ile ödüllendirilir. Bu teknikte bir takım diğeri ile yarışmaz, sadece, takım önceden belirlenen takım standardını aşmaya çalışır. Ayrıca, öğretmen testleri puanlama ve kaydetme işiyle ilgilenmez. Öğretmen bu işe ayıracağı zamanı gerektiğinde öğrencilere birebir yardım etmede ve grup olarak açıklamalarda bulunmak üzere kullanır (Senemoğlu, 2001).

2.4.1.4. Karşılıklı Sorgulama Tekniği

Bu teknik çok değişik yaş düzeylerinde ve konu alanlarında kullanılabilir. Karşılıklı sorgulama, özel materyalleri ve özel test etme işlemlerini gerektirmez. Öğretmen konuyu sunduktan sonra, öğrenciler ikili ya da üçlü

gruplara ayrılırlar. Birbirlerine konuyla ilgili sorular sorar ve cevaplar verirler. Öğretmen, öğrencilere ipucu oluşturmak üzere bazı soru kökü örnekleri verebilir. Örneğin;

-nasıl kullanırdınız?
-nedenlerini açıklayınız.
-ilgili yeni bir örnek veriniz.
-benzerlikleri ve farklılıkları nelerdir?
-olsaydı sonucun ne olacağını düşünürdünüz?
-sınırlılıkları ve üstünlükleri nelerdir?
-olmaması için ne gibi önlemler almak gerekir?

Öğretmen, öğrencilerin nasıl sorular sorması gerektiği konusunda bilgi verir. Öğrenciler kendi yeni sorularını oluştururlar ve sonra karşılıklı sorularını sorup cevaplarlar. Bu sürecin geleneksel tartışma grubundan daha etkili olduğu kanıtlanmıştır. Çünkü, öğrencilerin konu hakkında daha derin düşünmesini teşvik etmektedir (Senemoğlu, 2001).

2.4.1.5. Tartışma Grubu Tekniği

Bu teknik altı aşamada uygulanır (Demirel2002):

- 1- Tartışma konusunun seçilmesi ve ilgili grupların oluşturulması
- 2- Öğrenme ünitesinin incelenmesi ve ne yapılacağını planlanması
- 3- Okul içindeki ve dışındaki kaynaklardan yararlanılması
- 4- Sunulacak grup raporunun hazırlanması
- 5- Grup raporunun sınıfa sunulması
- 6- Grup çalışmasının sınıf tartışmasına açılması ve değerlendirilmesi

Bu teknik sözel iletişimi geliştirme açısından oldukça etkili olmaktadır.

2.4.1.6. Birleştirme Tekniği

Öğrenciler, 5-6 kişiden oluşan gruplara ayrılırlar. Tüm gruplar aynı üniteyi öğrenirler. Ancak, ünite 5-6 bölüme (konuya) ayrılır. Her gruptaki bir üye, ünitenin belli bir bölümünü öğrenmek üzere seçer. Her üye kendi konusunu okur. Daha sonra farklı gruplarda aynı konuyu alan üyeler bir araya gelerek “uzmanlık grupları”nı oluştururlar. Uzmanlık gruplarında konu açıklanır, derinlemesine tartışılır. Uzmanlık gruplarındaki öğrenciler, konularını tam olarak öğrendikten sonra kendi gruplarına dönerler. Konularını diğer grup arkadaşlarına öğretmeye çalışırlar. Öğrenciler, grup içinde ünitenin tüm bölümlerini birbirlerine öğrettikten sonra, tüm üniteyi kapsayan bir izleme testi alırlar. İzleme testinden elde ettikleri puanlar bireysel olarak değerlendirilir (Senemoğlu, 2001).

2.4.1.7. Birleştirme II Tekniği

Birleştirme II ‘de her öğrencinin hemen başlangıçta ünitenin belli bir konusunu seçmesi yerine; önce gruptaki tüm öğrenciler, ünitenin tüm konularını okur; daha sonra uzmanlaşacakları konuyu seçerler. Değişik gruplardan aynı konuda uzmanlaşacak öğrenciler, konularını tartışmak üzere “ uzmanlık grupları”nda bir araya gelip konularını tam olarak öğrenmeye çalışırlar. Uzmanlık gruplarında öğrenmeleri tamamlandıktan sonra kendi gruplarına dönüp diğer arkadaşlarına kendi konularını öğretirler. Daha sonra öğrenciler, tüm üniteyi kapsayan bir izleme testi alırlar. Öğrenci takımları ve başarı bölümleri tekniği için geliştirilen puan sistemi kullanılarak takım puanları hesaplanır ve en yüksek puanı olan gruplar çeşitli şekillerde ödüllendirilirler (Senemoğlu, 2001).

İşbirliğine dayalı öğretimin çok ilgi görmesinin başlıca nedenleri şunlardır (Açıkgöz, 1992):

1- İşbirlikli öğrenmenin bilişsel öğrenme ürünleri ve süreçleri üzerinde diğer yöntemlere göre daha olumlu etkilerinin olması.

2- İşbirlikli öğrenmenin güdü, kaygı, tutum vb. duyuşsal özellikleri üzerinde olumlu etkileri vardır.

3- İşbirlikli öğrenme, olumlu bir öğrenme çevresinin yaratılmasını sağlamaktır.

4- İşbirlikli öğrenme, destekleyici öğrenme ürünlerinin oluşmasına elverişli bir ortam yaratmaktadır.

5- İşbirlikli öğrenmenin, uygulanması özel düzenlemeler ve harcamalar gerektirmez.

6- İşbirlikli öğrenme bireyselleştirilmesini kolaylaştırmaktadır.

7- İşbirlikli öğrenme çağdaş bir öğrenme modeli olan bağımsız öğrenmenin uygulamasına ya da öğrencinin kendi öğrenmesini kendisinin yönlendirilmesine elverişlidir.

8- İşbirliğine dayalı öğrenme, öğrencilerin psiko-sosyal gelişimlerine ve duyuşsal özelliklerine önemli katkılarda bulunmaktadır (Senemoğlu, 2001).

İşbirlikli öğrenme yöntemi, uygulandığı ortamda bulunan öğrencilere, gelişmiş kişiler arası ilişkiler, büyük sosyal destek, yüksek benlik saygısı, başkasının bakış açısını alabilme becerisi gibi yararları olduğu araştırmalarla ortaya konmuştur (Graves, 1990).

2.5. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde araştırma konusu ile ilgili alan yazında yer alan ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

Şakır (1987), araştırmasında "H.Ü. Devlet Konservatuarı'na devam eden 14-18 yaş grubu öğrencilerinin sosyal uyumları ile ana-baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemi, H.Ü. Devlet Konservatuvarına devam eden 14-18 yaşları arasındaki 66 öğrenciden oluşturmaktadır. Araştırmada veri

toplama aracı olarak, Hacettepe Kişilik Envanteri ve Ana Baba Tutumu Ölçekleri kullanılmıştır. Araştırma bulgularında, sosyal uyumları yüksek ve sosyal uyumları düşük iki grubun sosyal uyum alt ölçekleri arasında önemli bir fark bulunmuştur. Sosyal uyumları farklı iki grubun, ana ve babalarının demokratik ve otoriter tutumları arasındaki fark önemli bulunmuştur. Ana babaların sevecen, hoşgörülü ve kabul edici olmaları sosyal uyumu olumlu yönde; soğuk, sınırlayıcı, katı ve reddedici olmaları olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Balabanlı (1990), araştırmasında "Öğretmen Liselerinde Okuyan Öğrencilerin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler" konusunu incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Ankara ili ve çevresi araştırmanın evrenini, Atatürk Öğretmen Lisesi'nin lise 1 ve lise 3'e devam eden 274 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada Hacettepe Kişilik Envanteri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, cinsiyetin genelde sosyal uyum üzerinde etkili olmadığını, fakat sosyal normlar ve antisosyal eğilimler düzeyinin kızlarda daha yüksek olduğu bulunmuştur. Sınıf düzeyinin sosyal ilişkiler düzeyini üçüncü sınıflar lehine etkilediği bulunmuştur. Okulda yatılı ve gündüzlü olarak öğrenim görmenin genelde sosyal uyum üzerinde etkili olduğu bulunmuştur. Akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri yüksek olduğu bulunmuştur.

Robyn (1996), araştırmasında işbirlikli öğrenme yönteminin olumlu davranış geliştirme sürecindeki etkililiğini belirlemektir. Araştırma örneklemini 192 6 yaş çocukları oluşturmaktadır.

6 haftalık deneysel çalışmada araştırmacı, birinde yapılandırılmış diğerinde ise yapılandırılmamış

Grupların yer aldığı iki grup oluşturmuştur. Yapılandırılmış grupta yer alan öğrenciler kişilerarası ve küçük grup becerileri ile ilgili seminer almışlardır. Yapılandırılmamış grupta yer alan öğrenciler ise hiçbir eğitim almadan işbirlikli öğrenmeyi gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonucunda yapılandırılmış grupta yer

alan öğrenciler diğer gruptaki diğer öğrencilere oranla daha fazla işbirlikçi davranış sergilemişler ve arkadaşlarının ihtiyaçlarına yönelik daha fazla sorumluluk sergilemişlerdir.

Blank, Fogarty Wierzba ve Yore (2000), araştırmalarında sosyal becerileri geliştirmede işbirlikli öğrenme yöntemi ve diğer öğrenme yöntemlerini karşılaştırmışlardır. 27 öğrencinin yer aldığı deneysel araştırma sonucunda işbirlikli öğrenme yönteminin sosyal becerilerin kazandırılmasında etkili bulunmuştur.

Kennedy ve arkadaşları (2000), sosyal ve duygusal becerilerin işbirlikli öğrenme yöntemi ile geliştirilmesine ilişkin bir araştırma yapmışlardır. Bir tane ikinci sınıf ve iki tane beşinci sınıfın örnekleme yer aldığı araştırma sonucunda işbirlikli öğrenmenin sosyal ve duygusal becerilerin geliştirilmesine katkıda bulunduğu saptanmıştır. Örnekleme yer okulda ve evde sorun çıkartan öğrenciler derslere ve okula yönelik olumlu tutum geliştirmişler ve işbirliği yapma becerilerinde de bir ilerleme görülmüştür.

Öğüt (2000), araştırmasında liselerde okuyan öğrencilerin sosyal uyum düzeyi ile sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini İzmit İli merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı genel eğitim veren liselerden toplam 150 öğrenci seçilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Hacettepe Kişilik Envanteri ve Sürekli Kaygı Envanterleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, sosyal ilişkileri iyi olan öğrencilerin sürekli kaygı puanı da iyi düzeyde olduğu bulunmuştur. Kontrol grubunda sosyal ilişki düzeyi orta düzeyde sürekli kaygı da yüksek olarak bulunmuştur. Ayrıca, sosyal normlara uyum düzeyi arttıkça sürekli kaygı düzeyinin düştüğü kontrol grubuna bakarak görülmüştür. Çünkü sosyal normlara uyum orta düzeyde olan kontrol grubunda sürekli kaygı puanı yükselme göstermiştir

Koç (2001), araştırmasında, işitme engelli çocukların duygusal ve sosyal uyumları ile benlik imajlarının farklı eğitim ortamları, çocuk ve aile değişkenleri

açısından farklılaşıp farklılaşmadığını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini, 7-12 yaş arasındaki 278 işitme engelli çocuk oluşturmuştur. Araştırmada veri toplamak aracı olarak "Meadovv-Kendal Sosyal-Duygusal Uyum Ölçeği (Meadow-Kendall Social-Emotional Assesment For Deaf and Hearing-Impaired Students)' kullanılmıştır. Araştırma bulguları sonucunda, sosyal ve duygusal uyum ve benlik imajı, eğitim ortamlarına ve cinsiyete göre farklılık göstermiştir.

Şipal (2002), araştırmasında 7-11 yaş grubu işitme engelli çocuklar ile normal işiten çocukların sosyal uyum düzeylerini inceleyemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklem grubunu, Ankara'daki işitme engelliler ilköğretim okullarına devam eden 145 işitme engelli çocuk ile, Ankara'daki ilköğretim okullarına devam eden 152 normal işiten çocuk oluşturmuştur. Örneklemini oluşturan 297 çocuğa sosyal uyum düzeylerini belirlemek amacıyla, "4-18 Yaş çocuk ve Gençler İçin Davranış Değerlendirme Ölçeği 1' uygulanmıştır. Ölçeğin alt testlerinden "aktiflik", "sosyallik", "okul başarı durumu", "sosyal yeterlik", "içine kapanıklık", "anksiyete", "sosyal problemler", "dikkat problemleri", "suça yönelik davranışlar", "saldırganlık", "içselleştirme", ve "dışsallaştırma" alt testleri, araştırmamız kapsamında değerlendirmeye alınmıştır. Araştırma sonucunda, tüm alt testlerde grup değişkeni anlamlı sonuçlar vermiş, işitme engelli çocukların tüm alanlarda, normal işiten çocuklara göre daha düşük seviyede oldukları görülmüştür. Cinsiyet değişkeni, "okul başarı durumu", "kaygı", "sosyal problemler", "içselleştirme" ve "dışsallaştırma" alt testlerinde istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar vermiştir.

Quinn (2002), araştırmasında riskli grupta yer alan öğrencilerin anti-sosyal davranışlarını değiştirmede işbirlikli öğrenme yönteminin etkililiğini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örnekleminde 30 öğrenci yer almaktadır. Deneysel desendeki araştırma sonucunda işbirlikli öğrenme yöntemi kullanılarak

kişilerarası problem çözme becerilerinin geliştirilmeye çalışıldığı deney grubunda akademik beceri ve tutumlarda ve sosyal davranışlarda anlamlı farklılaşmalar belirlenmiştir.

Uzbaş (2003), araştırmasında İlköğretim 4. ve 5. sınıflarında okuyan öğrencilerin sosyal becerileri ve okul uyumu ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma kapsamında 180 kız ve 185 erkek öğrenci yer almıştır. Öğrencilere ilişkin veriler Walker-McConnel Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği, Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği, Sosyometrik Testi ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda sosyoekonomik düzeyi düşük öğrencilerin depresyon puanları yüksek çıkarken, okula uyum bakımından sosyoekonomik düzeyi yüksek olan öğrencilerin yüksek puana sahip oldukları, cinsiyet değişkenine göre okula uyum puanlarında kız öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılaşmanın olduğu bulunmuştur.

Güven ve Arkadaşları (2004)'nın çalışması okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerin sosyal ve duygusal uyum düzeylerini karşılaştırmak amacı ile tasarlanmıştır. Araştırmanın örneklemini 2003-2004 öğretim yılında İstanbul'da Anadolu ve Avrupa yakasında eğitim öğretim veren 50 ilköğretim okulundan, yaşları 6.0-6.11 ay arası olan 248 kız ve 242 erkek olmak üzere toplam 490 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak 'Marmara Sosyal-Duygusal Uyum Ölçeği' kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları kısaca şöyle özetlenebilir: Okul öncesi eğitimi alan çocukların sosyal duygusal uyum puan ortalamaları almayanlara göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Cinsiyet değişkeni için uygulanan t testi sonucunda ise kızların sosyal duygusal uyum puan ortalamalarının, erkeklere göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmüştür. Çocukların sosyal duygusal uyum puan ortalamaları ailedeki çocuk sayısına göre de farklılık göstermektedir. Çocuk sayısı arttıkça sosyal duygusal uyum düzeyleri anlamlı derecede azalmaktadır. Annesi okur yazar olan çocukların; annesi ilk-orta, lise,

üniversite ve üstü mezun olanlara göre sosyal duygusal uyum düzeyleri anlamlı derecede daha düşüktür. Annenin eğitim düzeyi arttıkça çocukların sosyal duygusal uyum düzeyleri de artmaktadır. Babanın eğitim düzeyi dikkate alındığında ise çocukların sosyal duygusal uyum düzeyleri farklılık göstermemiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, evren ve örneklem, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, verilerin toplanması ve elde edilen verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel teknikler açıklanmıştır.

3.1.Araştırmanın Modeli

Deneysel desende düzenlenen bu araştırmada öntest-sontest kontrol gruplu model benimsenmiştir. Öntest-sontest kontrol gruplu modelde, yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur. Bunlardan biri deney, öteki kontrol grubu olarak kullanılır. Her iki grupta da deney öncesi ve deney sonrası ölçmeler yapılır (Karasar,1994, 97).

3.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini Sultanbeyli İlçesi Namık Kemal İlköğretim Okulu 3. sınıfında öğrenim görmekte olan 90 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin 45'i deney, 45'i ise kontrol grubunda yer almaktadır. Deney grubunda yer alan öğrencilerin 20'i kız, 25'i erkek öğrenci, kontrol grubunda ise öğrencilerin 23'ü kız, 22'si erkektir.

3.3.Verilerin Toplanması

3.3.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü'nce geliştirilen "MASDU- Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği" kullanılmıştır.

2002-2003 öğretim yılında yapılan MASDU'nun geçerlik ve güvenirlik çalışmasında 270 kız ve 297 erkek çocuk olmak üzere toplam 567 öğrenci katılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, ölçeğin Cronbach Alpha katsayısının; 0.83, $p < .01$ gibi oldukça yüksek bir değer olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ölçek 36 kişilik bir öğrenci grubuna 2 hafta ara ile iki kez uygulanarak, elde edilen verilerle test-tekrar test analizi sonucunda korelasyon değeri oldukça yüksek tespit edilmiştir ($r = .89$, $p < .01$) (Güven ve diğerleri, 2004).

"MASDU- Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği", altı altboyuttan oluşmaktadır. Ölçeğe ait altboyutların isimleri aşağıda verilmiştir:

- 1- Akranlarla Etkileşim,
- 2- Sosyal Duruma Uygun Tepki Gösterme,
- 3- Kişisel Doyumu Erteleme,
- 4- Sosyal Yaşamın Gereklerine Uygun Davranma,
- 5- Sosyal Çevreye Pozitif Yaklaşım,
- 6- Olumsuz Sosyal Durumlara Uygun Tepki Verme

Likert tipi bir ölçek olan MASDU'da öğrencilerin sosyal duygusal uyum düzeylerini belirlemek amacıyla öğretmenlerin gözlemlerine dayanarak cevapladıkları 36 soru yer almaktadır. Ölçekte, "Hiç bir zaman, Bazen ve Her zaman" olmak üzere üçlü skala kullanılmaktadır (Güven ve diğerleri, 2004).

3.3.2. Uygulama

Araştırmanın uygulamasına öncelikle deney ve kontrol grupları oluşturularak uygulamanın yapılacağı aşağıdaki üniteler ve uygulama süreleri belirlenmiştir:

- 1- Yaşadığımız Yer (Kasım 2004 -Aralık/2004).
- 2- Toplum Hayatımız (Aralık 2004 – Ocak 2005).
- 3- Sağlıklı Büyüyelim (Ocak 2005 – Şubat 2005).
- 4- Çevremizdeki Canlılar (Dünya ve Uzay) (Şubat 2005 - Nisan 2005).
- 5- Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı (Çevremizdeki Maddeler) (Nisan 2005 – Mayıs 2005).

Uygulama süreci başlamadan önce deney ve kontrol gruplarına MASDU ölçeği kullanılarak öntest ölçümleri yapılmıştır. Uygulama süresince yukarıdaki belirtilen üniteler deney grubunda işbirliğine dayalı öğrenme yöntemi ve bu yöntem içinde yer alan teknikler, kontrol grubunda ise anlatım, soru-cevap, tartışma yöntemleri kullanılarak işlenmiştir. Uygulama süreci sonunda sontest ölçümleri yapmak üzere deney ve kontrol gruplarına MASDU ölçeği tekrar uygulanmıştır. Deney grubunda uygulanan işbirlikli öğrenme yöntemine ait ders plan örnekleri ekte sunulmuştur.

Sınıftaki öğrenciler cinsiyet, öğrenme düzeyleri vb. özellikler dikkate alınarak homojen gruplar oluşturmuştur. Gruplar ders esnasında bir arada çalışacakları şekilde bir araya getirilmiştir. Her grubun üyeleri ilgili konuları dikkatlice okumuşlar ve her öğrenci, konulardan hangisinde uzmanlaşacağına karar vermiştir. Aynı konuları seçen farklı gruptaki öğrenciler bir araya gelerek uzman gurupları oluşturmuşlar. Uzman gruplar tartışarak ve fikir alışverişinde bulunarak, sınıfa getirilen kaynak ve araç gereçleri kullanarak konularında uzmanlaşmışlar. Konularında uzmanlaşan öğrenciler gruplarına geri

dönerek grup üyelerine öğrendikleri konuları öğretmişlerdir. Konu ile ilgili hazırlanan çalışma yaprakları her gruba ikişer tane verilmiş, grup üyeleri çalışma yapraklarını önce bireysel olarak cevaplandırmışlardır. Öğrenciler yanlış cevapları daha sonra doğru cevaplandıran arkadaşları ile birlikte tekrar cevaplandırmışlar. Çalışma yapraklarından sonra konu ile ilgili bir izleme testi her öğrenciye dağıtılarak ve puanlama yapılmıştır.

3.4. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada, elde edilen verilerle ilgili olarak aşağıdaki analizler yapılmıştır:

- Deney grubu ve kontrol grubunda yer alan deneklerin öntest-sontest puanları arasındaki fark puanları hesaplanmıştır.

- Deney grubu ve kontrol grubu, fark puanları esas alınarak ilişkisiz grup t-testi analizleri ile karşılaştırılmıştır.

- Analiz sonuçlarında .01 ve .05 anlamlılık düzeyi kritik değer olarak kabul edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda toplanan verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgulara ve bu bulguların yorumlanmasına yer verilmiştir. Bulguların ele alınışında araştırmanın amacında yanıtı aranan soruların sırası dikkate alınmıştır. Buna göre bulgular ve yorumlar şu başlıklar altında toplanmıştır:

4.1. İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisi İle İlgili Bulgular

İşbirlikli öğrenme yönteminin sosyal duygusal uyuma etkisini belirlemek amacıyla deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin öntest ve sontestten aldıkları puanların farkları analiz edilmiş ve aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

4.1.1. Toplam Puana Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisi

Toplam puana göre işbirlikli öğrenmenin sosyal duygusal uyuma etkisini belirlemek amacıyla yapılan ilişkisiz grup t testi analiz sonuçları tablo-1'de verilmiştir.

Tablo-4.1: Toplam Puana Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisiyle İlişkiziz Grup t-Testi Sonuçları

	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Deney	45	,3340	,20514	5,377	88	,000
Kontrol	45	,1211	,16873			

Tablo-4.1’de görüldüğü üzere toplam puana göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol grupları arasında deney grubu lehine $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

Bu bulgu doğrultusunda işbirlikli öğrenme yönteminin kontrol grubunda uygulanan diğer öğretim yöntemlerine göre öğrencilerin sosyal ve duygusal uyumlarını geliştirmelerinde daha etkili olduğu söylenebilir. Bu farklılığın ortaya çıkmasında ki en önemle etkenler arasında işbirlikli öğrenme yönteminin öğrencilerin bir arada çalışmalarını sağlayarak etkileşime girme olanağı vermesi gösterilebilir. Bu sayede öğrenciler hem sosyal hem de duygusal açıdan geliştikleri dolayısıyla sosyal ve duygusal açıdan yaşanabilecek uyum sorunları aşabilecekleri söylenebilir.

4.1.2. Akranlarla Etkileşim Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisi

Akranlarla etkileşim alt boyutuna göre işbirlikli öğrenmenin sosyal duygusal uyuma etkisini belirlemek amacıyla yapılan ilişkisiz grup t testi analiz sonuçları tablo-2’de verilmiştir.

Tablo-4.2: Akranlarla Etkileşim Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisiyle İlişkiziz Grup t-Testi Sonuçları

	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Deney	45	,4282	,29426	3,543	88	,001
Kontrol	45	,2169	,27119			

Tablo-4.2’de görüldüğü üzere Akranlarla Etkileşim altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol grupları arasında deney grubu lehine $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

Bu bulgu doğrultusunda, deney grubunda uygulanan işbirlikli öğrenme yönteminin kontrol grubunda uygulanan diğer öğretim yöntemlerine göre öğrenciler arasındaki etkileşimi geliştirici bir özelliğe sahip olduğu söylenebilir.

4.1.3. Sosyal Duruma Uygun Tepki Gösterme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisi

Sosyal Duruma Uygun Tepki altboyutuna göre işbirlikli öğrenmenin sosyal duygusal uyuma etkisini belirlemek amacıyla yapılan ilişkisiz grup t testi analiz sonuçları tablo-3’de verilmiştir.

Tablo-4.3: Sosyal Duruma Uygun Tepki Gösterme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisiyle İlişkiz Grup t-Testi Sonuçları

	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Deney	45	,3653	,33051	4,468	88	,000
Kontrol	45	,0882	,25268			

Tablo-4.3’de görüldüğü üzere Sosyal Duruma Uygun Tepki Gösterme altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol grupları arasında deney grubu lehine $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

Bu bulgu doğrultusunda, işbirlikli öğrenme yönteminin oluşturduğu bir arada çalışma ortamı sayesinde çalışma sürecinde veya sınıf ortamında ortaya çıkan durumlar karşısında uygun tepkiyi gösterme açısından deney grubunda yer alan öğrencilerin birbirlerini yönlendirdikleri söylenebilir. Oluşturulan işbirlikli gruplar içinde yaşanan bu yönlendirmeler veya uyarılar sayesinde öğrenciler uygun tepkiyi seçme konusunda kontrol grubunda yer alan öğrencilere göre daha uyumlu veya başarılı oldukları söylenebilir.

4.1.4. Kişisel Doyumu Erteleme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisi

Kişisel Doyumu Erteleme alt boyutuna göre işbirlikli öğrenmenin sosyal duygusal uyuma etkisini belirlemek amacıyla yapılan ilişkisiz grup t testi analiz sonuçları tablo-4’de verilmiştir.

Tablo-4.4: Kişisel Doyumu Erteleme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisiyle İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları

	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Deney	45	,0889	,50327	,113	88	,910
Kontrol	45	,0778	,42581			

Tablo-4.4’de görüldüğü üzere Kişisel Doyumu Erteleme altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol grupları arasında $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark yoktur.

İşbirlikli öğrenme yönteminde öğrenciler belli bir amaç doğrultusunda ortak çaba sarf ederler. Her ne kadar burada grubun amacı ön plana çıkarılsa da arka planda öğrencilerin başarma, sevilme, saygı görme gibi bireysel ihtiyaçları da etkili olduğu söylenebilir. Bu doğrultu da kişisel doyumu erteleme altboyutu açısından deney ve kontrol grupları arasında işbirlikli öğrenme yönteminin anlamlı bir fark oluşturmadığı söylenebilir.

4.1.5. Sosyal Yaşamın Gereklere Uygun Davranma Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisi

Sosyal Yaşamın Gereklere Uygun Davranma altboyutuna göre işbirlikli öğrenmenin sosyal duygusal uyuma etkisini belirlemek amacıyla yapılan ilişkisiz grup t testi analiz sonuçları tablo-5’de verilmiştir.

Tablo-4.5: Sosyal Yaşamın Gereklere Uygun Davranma Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisiyle İlişkisel Grup t-Testi Sonuçları

	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Deney	45	,3524	,26598	3,699	88	,000
Kontrol	45	,1518	,24834			

Tablo-4.5’de görüldüğü üzere Sosyal Yaşamın Gereklere Uygun Davranma altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol grupları arasında deney grubu lehine $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

İşbirlikli öğrenme yöntemi sayesinde öğrenciler birbirlerine karşı anlayışlı olmayı, ortak eşya ve malzemeleri kullanırken veya sorunları tartışırken saygılı olmayı, birbirleri ile girdikleri iletişim sürecinde de nezaket kuralları içinde kalmayı öğrendikleri söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında deney grubunda yer alan öğrencilerin kontrol grubunda yer alan öğrencilere göre daha fazla ortalamaya sahip olması nedeniyle işbirlikli öğrenme yönteminin bu yönde bir katkısı olduğu söylenebilir.

4.1.6. Sosyal Çevreye Pozitif Yaklaşım Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisi

Sosyal Çevreye Pozitif Yaklaşım altboyutuna göre işbirlikli öğrenmenin sosyal duygusal uyuma etkisini belirlemek amacıyla yapılan ilişkisiz grup t testi analiz sonuçları tablo-6’da verilmiştir.

Tablo-4.6: Sosyal Çevreye Pozitif Yaklaşım Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisiyle İlişkiziz Grup t-Testi Sonuçları

	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Deney	45	,3258	,42894	2,398	88	,019
Kontrol	45	,0816	,53193			

Tablo-4.6’da görüldüğü üzere Sosyal Çevreye Pozitif Yaklaşım altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol grupları arasında deney grubu lehine $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

İşbirlikli öğrenme yönteminde öğrenciler başarıya ortak çaba ile ulaşmaktadırlar. Bu süreçte öğrenciler başarıyı, mutluluğu, takdiri, eleştiriyi hep birlikte yaşamaktadırlar. Başarıya ulaştıkça öğrencilerin mutluluğu artmakta ve bunun yanında takdir etmeyi ve edilmeyi, eleştirmeyi ve eleştirilmeyi öğrendikleri söylenebilir. Nitekim deney grubunda yer alan öğrencilerin kontrol grubunda yer alan öğrencilerden oldukça yüksek ortalamaya sahip olmaları işbirlikli öğrenme yönteminin yukarıda bahsedilen noktalarda etkili olduğu söylenebilir.

4.1.7. Olumsuz Sosyal Durumlara Uygun Tepki Verme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisi

Olumsuz Sosyal Durumlara Uygun Tepki Verme altboyutuna göre işbirlikli öğrenmenin sosyal duygusal uyuma etkisini belirlemek amacıyla yapılan ilişkiziz grup t testi analiz sonuçları tablo-7’de verilmiştir.

Tablo-4.7: Olumsuz Sosyal Durumlara Uygun Tepki Verme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisiyle İlişkiziz Grup t-Testi Sonuçları

	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Deney	45	-,0811	,37685	,613	88	,541
Kontrol	45	-,1258	,31122			

Tablo-4.7’de görüldüğü üzere Olumsuz Sosyal Durumlara Uygun Tepki Verme altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol grupları arasında $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark yoktur.

İşbirlikli öğrenme yönteminin amacı öğrencileri grup içinde etkileşime sokarak ve diğer gruplarla da bir rekabet ortamı yaratarak öğrenmeyi en kalıcı şekilde sağlamaktır. Ancak bu yaş grubundaki çocukların rekabetten hoşlanmaları ve başarı olma ihtiyacının yüksek olması yenilgiyi kabul edememe gibi durumları ortaya çıkarabilmektedir. Bu açıdan işbirlikli öğrenme yöntemi, deney ve kontrol grubunda yer alan öğrenciler arasında fark oluşturamadığı söylenebilir.

4.2. Cinsiyet Alt Grubunda İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Ve Duygusal Uyuma Etkisi İle İlgili Bulgular

İşbirlikli öğrenme yönteminin cinsiyet değişkenine göre sosyal duygusal uyuma etkisini belirlemek amacıyla deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin öntest ve sontestten aldıkları puanların farkları analiz edilmiş ve aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

4.2.1. Cinsiyet Alt Grubunda İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Genel Sosyal ve Duygusal Uyuma Etkisi İle İlgili Bulgular

Cinsiyet alt grubunda işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin genel sosyal ve duygusal uyuma etkisini belirlemek amacıyla ilişkiziz grup t testi analizi

yapılmıştır. Erkek öğrencilere ait analiz sonuçları tablo-8’de, kız öğrencilere ait analiz sonuçları da tablo-9’da verilmiştir.

Tablo-4.8: İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek Öğrencilerin Genel Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkisz Grup t-Testi Sonuçları

	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Deney	25	,3076	,23674	2,906	45	,006
Kontrol	22	,1291	,17479			

Tablo-4.8’de görüldüğü üzere Sosyal Çevreye Pozitif Yaklaşım altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan erkek öğrenciler arasında deney grubu lehine $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

Tablo-4.9: İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Kız Öğrencilerin Genel Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkisz Grup t-Testi Sonuçları

	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Deney	20	,3670	,15685	5,119	41	,000
Kontrol	23	,1135	,16629			

Tablo-4.9’da görüldüğü üzere genel sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan kız öğrenciler arasında deney grubu lehine $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

4.2.2. Akranlarla Etkileşim Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek ve Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisi

Akranlarla Etkileşim altboyutuna göre işbirlikli öğrenmenin erkek ve kız öğrencilerin sosyal duygusal uyumuna etkisini belirlemek amacıyla ilişkisiz grup t testi analizi yapılmıştır Erkek öğrencilere ait analiz sonuçları tablo-10’da ve kız öğrencilere ait analiz sonuçları tablo-11’de verilmiştir.

Tablo-4.10: Akranlarla Etkileşim Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkiziz Grup t-Testi Sonuçları

	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Deney	25	,4008	,32619	1,746	45	,088
Kontrol	22	,2614	,19597			

Tablo-4.10’da görüldüğü üzere Akranlarla Etkileşim altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan erkek öğrenciler arasında $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark yoktur.

Tablo-4.11: Akranlarla Etkileşim Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkiziz Grup t-Testi Sonuçları

	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Deney	20	,4625	,25277	3,199	41	,003
Kontrol	23	,1743	,32644			

Tablo-4.11’de görüldüğü üzere Akranlarla Etkileşim altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan kız öğrenciler arasında $p < 0,05$ düzeyinde deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır.

4.2.3. Sosyal Duruma Uygun Tepki Gösterme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek ve Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisi

Sosyal Duruma Uygun Tepki Gösterme altboyutuna göre işbirlikli öğrenmenin erkek ve kız öğrencilerin sosyal duygusal uyumuna etkisini belirlemek amacıyla ilişkisiz grup t testi analizi yapılmıştır. Erkek öğrencilere ait analiz sonuçları tablo-12’de ve kız öğrencilere ait analiz sonuçları tablo-13’de verilmiştir.

Tablo-4.12: Sosyal Duruma Uygun Tepki Gösterme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkiz Grup t-Testi Sonuçları

	N	\bar{x}	Ss	T	Sd	P
Deney	25	,2932	,33516	2,254	45	,029
Kontrol	22	,0855	,29087			

Tablo-4.12’de görüldüğü üzere Sosyal Duruma Uygun Tepki Gösterme altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan erkek öğrenciler arasında deney grubu lehine $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

Tablo-4.13: Sosyal Duruma Uygun Tepki Gösterme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkiz Grup t-Testi Sonuçları

	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Deney	20	,4555	,30930	4,524	41	,000
Kontrol	23	,0909	,21660			

Tablo-4.13’de görüldüğü üzere Sosyal Duruma Uygun Tepki Gösterme altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan kız öğrenciler arasında deney grubu lehine $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

4.2.4. Kişisel Doyumu Erteleme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek ve Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisi

Kişisel Doyumu Erteleme altboyutuna göre işbirlikli öğrenmenin erkek ve kız öğrencilerin sosyal duygusal uyumuna etkisini belirlemek amacıyla ilişkiziz grup t testi analizi yapılmıştır. Erkek öğrencilere ait analiz sonuçları tablo-14’de ve kız öğrencilere ait analiz sonuçları tablo-15’de verilmiştir.

Tablo-4.14: Kişisel Doyumu Erteleme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisiyle İlişkisz Grup t-Testi Sonuçları

	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Deney	25	,0800	,51397	,571	45	,571
Kontrol	22	,0000	,43644			

Tablo-4.14'de görüldüğü üzere Kişisel Doyumu Erteleme altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan erkek öğrenciler arasında $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark yoktur.

Tablo-4.15: Kişisel Doyumu Erteleme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisiyle İlişkisz Grup t-Testi Sonuçları

	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Deney	20	,1000	,50262	-,374	41	,710
Kontrol	23	,1522	,41106			

Tablo-4.15'de görüldüğü üzere Kişisel Doyumu Erteleme altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan kız öğrenciler arasında $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark yoktur.

4.2.5. Sosyal Yaşamın Gereklerine Uygun Davranma Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek ve Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisi

Sosyal Yaşamın Gereklerine Uygun Davranma altboyutuna göre işbirlikli öğrenmenin erkek ve kız öğrencilerin sosyal duygusal uyumuna etkisini belirlemek amacıyla ilişkisiz grup t testi analizi yapılmıştır. Erkek öğrencilere ait analiz sonuçları tablo-16'da ve kız öğrencilere ait analiz sonuçları tablo-17'de verilmiştir.

Tablo-4.16: Sosyal Yaşamın Gereklere Uygun Davranma Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkiz Grup t-Testi Sonuçları

	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Deney	25	,3676	,27620	2,739	45	,009
Kontrol	22	,1600	,23841			

Tablo-4.16’da görüldüğü üzere Sosyal Yaşamın Gereklere Uygun Davranma altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan erkek öğrenciler arasında deney grubu lehine $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

Tablo-4.17: Sosyal Yaşamın Gereklere Uygun Davranma Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkiz Grup t-Testi Sonuçları

	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Deney	20	,3335	,25844	2,379	41	,022
Kontrol	23	,1439	,26260			

Tablo-4.17’de görüldüğü üzere Sosyal Yaşamın Gereklere Uygun Davranma altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan kız öğrenciler arasında deney grubu lehine $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

4.2.6. Sosyal Çevreye Pozitif Yaklaşım Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek ve Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisi

Sosyal Çevreye Pozitif Yaklaşım altboyutuna göre işbirlikli öğrenmenin erkek ve kız öğrencilerin sosyal duygusal uyumuna etkisini belirlemek amacıyla ilişkisiz grup t testi analizi yapılmıştır. Erkek öğrencilere ait analiz sonuçları tablo-18’de ve kız öğrencilere ait analiz sonuçları tablo-19’da verilmiştir.

Tablo-4.18: Sosyal Çevreye Pozitif Yaklaşım Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkisz Grup t-Testi Sonuçları

	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Deney	25	,2128	,42781	,866	45	,391
Kontrol	22	,0909	,53583			

Tablo-4.18’de görüldüğü üzere Sosyal Çevreye Pozitif Yaklaşım altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan erkek öğrenciler arasında $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark yoktur.

Tablo-4.19: Sosyal Çevreye Pozitif Yaklaşım Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkisz Grup t-Testi Sonuçları

	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Deney	20	,4670	,39637	2,694	41	,010
Kontrol	23	,0726	,54006			

Tablo-4.19’da görüldüğü üzere Sosyal Çevreye Pozitif Yaklaşım altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan kız öğrenciler arasında $p < 0,05$ düzeyinde deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır.

4.2.7. Olumsuz Sosyal Durumlara Uygun Tepki Verme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek ve Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisi

Olumsuz Sosyal Durumlara Uygun Tepki Verme altboyutuna göre işbirlikli öğrenmenin erkek ve kız öğrencilerin sosyal duygusal uyumuna etkisini belirlemek amacıyla ilişkisiz grup t testi analizi yapılmıştır. Erkek öğrencilere ait analiz sonuçları tablo-20’de ve kız öğrencilere ait analiz sonuçları tablo-21’de verilmiştir.

Tablo-4.20: Olumsuz Sosyal Durumlara Uygun Tepki Verme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Erkek Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkiziz Grup t-Testi Sonuçları

	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Deney	25	-,0264	,37134	1,492	45	,143
Kontrol	22	-,1814	,33609			

Tablo-4.20’de görüldüğü üzere Olumsuz Sosyal Durumlara Uygun Tepki Verme altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan erkek öğrenciler arasında $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark yoktur.

Tablo-4.21: Olumsuz Sosyal Durumlara Uygun Tepki Verme Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Kız Öğrencilerin Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisiyle İlişkiziz Grup t-Testi Sonuçları

	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Deney	20	-,1495	,38189	-,757	41	,453
Kontrol	23	-,0726	,28257			

Tablo-4.21’de görüldüğü üzere Olumsuz Sosyal Durumlara Uygun Tepki Verme altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan kız öğrenciler arasında $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark yoktur.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda toplanan verilerin analizi ile elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlara, bu sonuçların tartışılmasına ve bu sonuçlar doğrultusunda araştırmanın konusu ile ilgili teorik ve uygulama alanlarına yönelik önerilere yer verilmiştir.

Sonuç

Araştırmada toplanan verilerin analizi ile elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar aşağıda sunulmuştur:

1. Alt boyutlara ve toplam puana göre İşbirliğine dayalı öğrenme yönteminin sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

1.1. Akranlarla Etkileşim Altboyutuna Göre İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Sosyal Duygusal Uyuma Etkisi var mıdır?

Akranlarla Etkileşim altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol grupları arasında deney grubu lehine $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

1.2. Sosyal duruma uygun tepki gösterme altboyutuna göre işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

Sosyal Duruma Uygun Tepki Gösterme altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol grupları arasında deney grubu lehine $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

1.3. Kişisel doyumu erteleme altboyutuna göre işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

Kişisel Doyumu Erteleme altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol grupları arasında $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark yoktur.

1.4. Sosyal yaşamın gereklerine uygun davranma altboyutuna göre işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

Sosyal Yaşamın Gereklerine Uygun Davranma altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol grupları arasında deney grubu lehine $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

1.5. Sosyal çevreye pozitif yaklaşım altboyutuna göre işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

Sosyal Çevreye Pozitif Yaklaşım altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol grupları arasında deney grubu lehine $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

1.6. Olumsuz sosyal durumlara uygun tepki verme altboyutuna göre işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

Olumsuz Sosyal Durumlara Uygun Tepki Verme altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol grupları arasında $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark yoktur.

1.7. Toplam puana göre işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

Toplam puana göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol grupları arasında deney grubu lehine $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

2. Alt boyutlara ve toplam puana göre cinsiyet alt grubunda işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin sosyal ve duygusal uyuma etkisi var mıdır?

2.1. Akranlarla etkileşim altboyutuna göre işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin erkek öğrencilerin sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

Akranlarla Etkileşim altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan erkek öğrenciler arasında $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark yoktur.

2.2. Sosyal duruma uygun tepki gösterme altboyutuna göre işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin erkek öğrencilerin sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

Sosyal Duruma Uygun Tepki Gösterme altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan erkek öğrenciler arasında deney grubu lehine $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

2.3. Kişisel doyumu erteleme altboyutuna göre işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin erkek öğrencilerin sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

Kişisel Doyumu Erteleme altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan erkek öğrenciler arasında $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark yoktur.

2.4. Sosyal yaşamın gereklerine uygun davranma altboyutuna göre işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin erkek öğrencilerin sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

Sosyal Yaşamın Gereklerine Uygun Davranma altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan erkek öğrenciler arasında deney grubu lehine $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

2.6. Sosyal çevreye pozitif yaklaşım altboyutuna göre işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin erkek öğrencilerin sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

Sosyal Çevreye Pozitif Yaklaşım altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan erkek öğrenciler arasında $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark yoktur.

2.7. Olumsuz sosyal durumlara uygun tepki verme altboyutuna göre işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin erkek öğrencilerin sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

Olumsuz Sosyal Durumlara Uygun Tepki Verme altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan erkek öğrenciler arasında $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark yoktur.

2.8. Toplam puana göre işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin erkek öğrencilerin sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

Toplam puana göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan erkek öğrenciler arasında deney grubu lehine $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

2.9. Akranlarla etkileşim altboyutuna göre işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin kız öğrencilerin sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

Akranlarla Etkileşim altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan kız öğrenciler arasında $p<0,05$ düzeyinde deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır.

2.10. Sosyal duruma uygun tepki gösterme altboyutuna göre işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin kız öğrencilerin sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

Sosyal Duruma Uygun Tepki Gösterme altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan kız öğrenciler arasında deney grubu lehine $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

2.11. Kişisel doyumu erteleme altboyutuna göre işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin kız öğrencilerin sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

Kişisel Doyumu Erteleme altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan kız öğrenciler arasında $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark yoktur.

2.12. Sosyal yaşamın gereklerine uygun davranma altboyutuna göre işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin kız öğrencilerin sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

Sosyal Yaşamın Gereklerine Uygun Davranma altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan kız öğrenciler arasında deney grubu lehine $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

2.13. Sosyal çevreye pozitif yaklaşım altboyutuna göre işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin kız öğrencilerin sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

Sosyal Çevreye Pozitif Yaklaşım altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan kız öğrenciler arasında $p<0,05$ düzeyinde deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır.

2.14. Olumsuz sosyal durumlara uygun tepki verme altboyutuna göre işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin kız öğrencilerin sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

Olumsuz Sosyal Durumlara Uygun Tepki Verme altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan kız öğrenciler arasında $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark yoktur.

2.15. Toplam puana göre işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin kız öğrencilerin sosyal duygusal uyuma etkisi var mıdır?

Sosyal Çevreye Pozitif Yaklaşım altboyutuna göre sosyal ve duygusal uyumları açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan kız öğrenciler arasında deney grubu lehine $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

Tartışma

İnsan, doğumuyla birlikte dünyaya birçok beceriyle birlikte gelir. Her ne kadar yaşamını sürdürebilmesi için belli bir yaşa kadar yetişkinlere ihtiyaç duysa da doğumla birlikte getirdiği bu beceri ve özellikler sayesinde varlığını devam ettirmektedir. İnsan bedeninde ve insanın bulunduğu çevrede sürekli değişimler ve gelişmeler meydana gelmektedir. Bu değişim ve gelişmeler fiziksel olabileceği gibi sosyal ve duygusal alanlarda da yaşanmaktadır. Sosyal bir varlık olarak insan fizyolojik değişme ve gelişmelere ayak uydurabildiği kadar sosyal ve duygusal açıdan da bu dengeleme sürecini yaşamalıdır.

Aktif olarak yaşanan bu denge kurma süreci uyum kavramı ile açıklanmaktadır. Uyum, bireyin hem kendisi, hem de çevresi ile iyi ilişkiler kurabilmesi ve bu ilişkileri başarılı olarak sürdürebilme derecesidir (Lazarus, 1969). Yukarıda farklı uyum süreçlerinden bahsedildi, bu araştırmaya konu olan bunlardan iki tanesi olan sosyal ve duygusal uyumdur. Sosyal uyum, bireyin diğer insanlara uyum gösterebilme başarısı, grubunda kendini özgü bir biçimde tanıtabilmesidir. Duygusal uyum ise, kişinin kendisine, başkalarına ve çevresindeki nesnel dünyayı olan tutumlarıyla ilgili her çeşit duygu ve düşüncüyü içerir (Watts, 1979).

Toplum ve toplumda yer alan bireyler insan yaşamının vazgeçilmez parçalarıdır. birey yaşamındaki başarının niteliği toplumla girdiği etkileşimin uyumuna bağlıdır. Herkes için benzer bir uyum sürecinden bahsedilememektedir. Zira uyum sürecinin standartları zamana, yere, kültüre, olaylara ve bireyin karakterine göre değişmektedir. Bireyin kalıtımsal olarak getirdiği kapasitesi, gelişimle kazandığı özellik ve yetenekleri, aile ve akran grubunun etkileri,

bireyin herhangi bir sakatlığının veya hastalığının olması bu uyum sürecinin niteliğini etkilemektedir.

Okul ortamına gelen öğrenciler için de aynı durum geçerlidir. İlköğretimle birlikte ilk kez yaşlılarının çoğunlukta bulunduğu kalabalık bir ortama giren çocuk, eğer yukarıda bahsedilen etmenlerden olumsuz olarak etkisindeyse o zaman sınıfa, öğretmene ve arkadaşlarına uyum sağlamakta zorluk yaşayacaktır.

Sınıf ortamında öğretmen görevi sadece öğrencilere bilişsel anlamda gelişmeleri için sadece bir şeyler öğretmek değildir. Öğretmen, çocuğun gelişim sürecini bir bütün olarak ele almalı bilişsel alanın yanında sosyal ve duygusal alanda da çocuğun gelişmesine ve varsa yaşadığı sorunlara çözüm bulmada çocuğa yardımcı olmalıdır.

Okulda yaşanan uyum sorunlarının temelinde çoğunlukla okul çağına gelmeden önce ailede yaşanan olumsuz yaşantılardır (Bakırcıoğlu, 2002):

- 1- Aile içi ilişkileri ve etkileşiminin bozuk oluşu.
- 2- Anne babanın ilgisizliği ya da aşırı ilgisi.
- 3- Anne babanın boşanmış olması ya da ailenin parçalanmışlığı.
- 4- Annenin, babanın alkol, uyuşturucu maddeler kullanması.
- 5- Çocuğa baskıcı, tutarsız, kararsız bir disiplin uygulanması.
- 6- Çocuğun yersiz, yanlış ve aşırı cezalandırılması.
- 7- Çocuklarla ilişkilerde kararsız, inisiyatifsiz davranılması.
- 8- Anne babanın işsiz, ekonomik sıkıntı içinde olması.
- 9-Çocuğun okul başarısının düşüklüğü.

10- Kötü arkadaşlarla birliktelik.

11- Çocuktaki beklenti zayıflığı ya da yokluğu.

12- Aşırı toplumsal baskı, özgürlüklerin kısıtlanması.

Bu olumsuz yaşantıların izlerini biraz da silmek öğretmenin başarabileceği bir durum olabilir. Uyum sorunu yaşayan çocukları sınıfta belirlemek çoğu zamanını onlarla geçiren bir öğretmen için zor olmayacaktır. Böyle durumlarda ise öğretmene çocukları uzman yardımı almak için yönlendirmek ve sınıfta bu tip çocuklara göre daha uygun ortamlar hazırlamaktır.

Uyum sorunu yaşayan çocuklar için sınıfta hazırlanabilecek ortamlardan biri de işbirlikli öğrenme yönteminin kullanıldığı bir öğrenme ve öğretme sürecidir. İşbirliğine dayalı öğrenme, öğrencilerin küçük gruplar oluşturarak bir problemi çözmek ya da bir görevi yerine getirmek üzere ortak bir amaç uğruna birlikte çalışma yoluyla bir konuyu öğrenme yaklaşımıdır (Demirel, 2002). İşbirlikli öğrenme yönteminin amacı, eski bilgilerin paylaşıldığı, inceleme ve araştırmanın yapıldığı bir öğrenme sürecinin yer aldığı interaktif bir etkileşim ortamına öğrencileri ve öğretmeni sokmaktır (Helen, 1992).

Bu düşünce ile yapılan bu araştırma sonucunda işbirlikli öğrenme yöntemi kullanılarak yürütülen öğrenme ve öğretme sürecinde yer alan öğrencilerin sosyal ve duygusal uyumları ile anlatım, tartışma ve soru-cevap öğretme yöntemlerinin kullanıldığı kontrol grubunda yer alan öğrencilerin sosyal ve duygusal uyumları arasında anlamlı bir fark çıkmıştır.

Araştırmada veri toplama amacıyla kullanılan MASDU ölçeğinin Akranlarla Etkileşim, Sosyal Duruma Uygun Tepki Gösterme, Kişisel Doyumu Erteleme, Sosyal Yaşamın Gereklerine Uygun Davranma, Sosyal Çevreye Pozitif

Yaklaşım, Olumsuz Sosyal Durumlara Uygun Tepki Verme alt boyutlarına göre yapılan analiz sonucunda ise deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin sosyal ve duygusal uyumları arasında sadece “Kişisel Doyumu Erteleme ve Olumsuz Sosyal Durumlara Uygun Tepkiler Verme” alt boyutlarında hem genel puana hem de cinsiyet değişkenine göre fark çıkmamıştır. Bu durumda işbirlikli öğrenme yönteminin bu alt boyutlarda yer alan sosyal ve duygusal özellikleri geliştiremediği söylenebilir. Bu alt boyutlarda ölçülen davranış ve özelliklere baktığımızda mükemmeliyetçi olmayan, isteklerini erteleyen, yarışmalı durumlarda yenilgiyi kabullenen, sonradan alacağı ödülü bekleyen bir çocuk aranmaktadır. Oysaki, gelişimsel özelliklere baktığımızda bu yaş grubunda yer alan çocukların başarılı olma ihtiyacının kuvvetli olduğu, rekabeti sevdiği, övünmenin sıkça rastlandığı, en önemli duygusal ihtiyaçlarının sevilme, beğenilme, benimsenme ve değer verilmek olduğu, hatalardan utandıkları bir gelişimsel dönemde bulunmaktadır (Yavuzer,1980; Aydın,1997; Bacanlı, 2002). Bu iki boyutta hem toplam puanda hem de cinsiyet değişkenine göre bir fark çıkmaması çocukların gelişimsel özelliklerine bağlanabilir.

Yukarıda bahsedilen iki boyutun dışında kalan Akranlarla Etkileşim, Sosyal Duruma Uygun Tepki Gösterme, Sosyal Yaşamın Gereklerine Uygun Davranma, Sosyal Çevreye Pozitif Yaklaşım alt boyutlarında ve toplam ölçek puanında göre genel puana ve cinsiyet değişkenine göre sosyal ve duygusal uyumda deney grubu lehine anlamlı bir farklılığın çıkması işbirlikli öğrenme yönteminin sosyal ve duygusal becerilerin gelişimine dolayısıyla sosyal ve duygusal uyum sürecine olumlu katkıda bulunduğu söylenebilir.

Nitekim Graves’e (1990) göre de İşbirlikli öğrenme yöntemi, uygulandığı ortamda bulunan öğrencilere, gelişmiş kişiler arası ilişkiler, büyük

sosyal destek, yüksek benlik saygısı, başkasının bakış açısını alabilme becerisi gibi yararları olduğu araştırmalarla ortaya konmuştur.

Bunun yanında bu araştırmayla ulaşılan bu sonuçlar Robyn'in(1996), Blank ve arkadaşlarının (2000), Kennedey ve arkadaşlarının ve Quinn'in (2002) yaptıkları araştırmalar sonucunda ulaştıkları işbirlikli öğrenme yönteminin bireylerin sosyal ve duygusal becerilerinin gelişimine etkisi olduğu, antisosyal davranış gösteren bireylerde gelişmelere neden olduğu sonuçlarını destekler niteliktedir.

Sonuç olarak işbirlikli öğrenme yönteminde öğrenciler birlikte çalışarak hem kendi öğrenmelerini hem de arkadaşlarının öğrenmelerini sağlamaktadırlar. Bunu yaparken de grup içinde yer alan bütün öğrenciler sosyal ve duygusal becerilerini sergiledikleri, arkadaşlarından bu becerileri model olarak gördükleri bir ortamda yer almaktadırlar. Bu ortam sayesinde öğrencilerin sosyal ve duygusal becerileri gelişmekte ve sosyal duygusal uyum sürecinde başarılı olmaktadır.

Öneriler

Bu bölümde araştırma sonuçları doğrultusunda hem uygulama hem de kuramsal alanda çalışan kişiler için getirilen önerilere yer verilmiştir:

-Milli Eğitim Bakanlığı'nca öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişim ve uyumlarına yardımcı olabilmeleri için öğretmenlere yönelik hizmet içi kursların düzenlenmesi,

- Rehberlik ve Araştırma Merkezleri'nin sosyal ve duygusal uyum problemlerine yönelik çözümler aramada okul yönetimi ve öğretmenlerle işbirliği içinde olması.

- Okul Yönetimi, öğretmenlere, uyum süreci, uyum sorunları ve bunların çözümleri konusunda kendilerini geliştirmeleri için imkanlar sunulmalıdır.

- Kuramsal alanda çalışan uzman kişiler sosyal ve duygusal uyumu olumlu ve olumsuz şekilde etkileyen etmenlere odaklanan araştırmalar yapmalıdırlar.

- Sınıf ortamında uyum sorunu yaşayan öğrencilere uyum sürecinde başarılı olmaları için destek olacak işbirlikli öğrenme yöntemi gibi başka yöntem ve teknikleri içeren çalışmalar yapmak.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Ü. K. (2003). Aktif Öğrenme. Eğitim Dünyası Yayınları, Ankara.
- Açıkgöz, Ü. K. (1992). İşbirlikli Öğrenme Kuram Araştırma Uygulama. Uğurel Matbaası, Malatya.
- Aydın, B. (1997). Çocuk ve Ergen Psikolojisi. Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Bacanlı, H. (2002). Gelişim ve Öğrenme. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Bakırcıoğlu, R. (2002). Çocuk Ruh Sağlığı ve Uyum Bozuklukları. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Balabanlı, F. (1990). Öğretmen liselerinde Okuyan Öğrencilerin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler. Ankara: Basılmış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı.
- Blank, D, Fogarty ,B., Wierzba, K., Yore, N. (2000). Improving Social Skills through Cooperative Learning and Instructional Strategies. Saint Xavier University, Field Based Master Program, Dissertations/Thesis.
- Coe, W.C. (1972). Challenges of Personal Adjustment. Rinehart Pres, N.Y.
- Cüceloğlu, D. (1992). İnsan ve Davranışı, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Demirel, Ö. (2002). Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme. PegemA Yayıncılık, Ankara.

- Dirim, A. (2003). Çocuk Ruh Sağlığı. Esin Yayınevi, İstanbul.
- Dobson, C.B., Hardy M., Heyes S. (1995) Understanding Psychology, Oxford University Pres., N.Y.
- Gander, M.J., Gardiner, H.W. (2004). Çocuk ve Ergen Gelişimi. Yayına Hazırlayan: Onur, Bekir. İmge Kitapevi, İstanbul.
- Goodstein, D. L., Lanyon. I.R. (1975). Adjustment, Behavior and Personality. Addison-Wesley PublishingCalifornia.
- Graves, T. (1990). Non-Academic Benefits of Cooperavtive Learning. Cooperative Learning. 10(3), 16-17.
- Güven, Y. ve Arkadaşları (2004). Okulöncesi Eğitimi Alan Ve Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Duygusal Uyum Düzeylerinin Karşılaştırılması. Uluslar arası I. Okul Öncesi Eğitim Kongresi Bildirisi, İstanbul.
- Hauserman, C. (1991). Cooperative Learning Techniques for the Classroom Teacher. Contemporary Education, 62:3, Spring.
- Helen, M.H. (1992). Strategies for Encouraging Collaborative Learning whit a Traditianol Classroom. Contempromy Education, 63:3, Spring.
- Kaplan, L. (1965). Foundations of Human Behavior. Harper&Row Publishers, N.Y.
- Kennedy, P., Linwick, M., Vercell, J. (2000). Improving Social and Emotional Skills through Cooperative Learning. Saint Xavier University, Field Based Master Program, Dissertations/Thesis
- Koç, D. (2001). İştme Engelli Çocukların Duygusal ve Sosyal Uyumları İle Benlik İmajlarının İncelenmesi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ens. Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

- Lazarus, R. (1969). Patterns of Adjustment and Human Effectiveness. Mc Graw-Hill Book Comp. N.Y.
- Marschark, Psychological development of a deaf child. Oxford Un. Pres.
- Napoli V., Kilbride, j., Tebbs D. (1982). Adjustment and Growth in a Changing World. West Publishing Comp., N.Y.
- Öğüt, F. (2000). Sosyal Uyum ile Sürekli Kaygı Arasındaki İlişki. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Quinn,M.M. (2002). Changing Antisocial Behaviour Patterns in Young Boys: A Structured Cooperative Learning Approach. Education and Treatment of Childeren, Vol. 25, No.4, August.
- Robyn, G. (1996). Cooperative İntirventions. Strategies To Promote Posikive Behaviour. Annual Meeting of Oueensland Guadience and Counselling Association ,9th, Brisbane, Australia, September..
- Saban, A. (2002). Öğrenme ve Öğretme Süreci, Yeni Teori ve Yaklaşımlar. Nobel Yayın ve Dağıtım, Ankara.
- Sawyer, J.M., Telford, C.W. (1967). Psychology of Adjustment. Allyn and Bacon, Boston.
- Senemoğlu, N. (2001). Gelişim ve Öğrenme Kuramdan Uygulamaya. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Şakır, A. (1987). Devlet Konservatuarı'na Devam Eden 14-18 Yaş Grubu Öğrencilerin Sosyal Uyumları İle Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkilerin incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

- Şipal, F. (2002). 7-11 Yaş Arası İşitme Engelli ve Normal İşiten Çocukların Sosyal Uyum Düzeylerinin İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Türek, İ. (1992). En son Psikolojik Bilgiler Eşliğinde Doğumdan Ergenliğe Ruhsal Gelişim ve Bozuklukları. Korucu Matbaası, İzmir.
- Uğurtaş, Ş.(1984). Gençlik Psikolojisi. Acar Matbaası, İstanbul.
- Ulusoy, A. (2002). Gelişim ve Öğrenme. Anı Yayıncılık, Ankara
- Uzbaş, A. (2003). İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarında Okuyan Öğrencilerin Sosyal Becerileri ve Okul Uyumunu ile Depresyon Düzeyleri arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir.
- Vural, B. (2004). Eğitimde-Öğretimde Planlama-Ölçme ve Stratejiler. Hayat Yayınlar, İstanbul.
- Watts, W.J. (1979). Deaf Children and Some Emotional Aspects of learning. The Volta Review, December, 491-500.
- Yavuzer, H. (1980). 6-12 Yaş Çocuklarının Psiko-Sosyal Gelişmesi. Pedagoji Dergisi, Sayı 1, İstanbul.
- Yavuzer, H. (2005). Doğum Öncesinden Ergenlik Sonuna Çocuk Psikolojisi. Remzi Kitapevi, İstanbul

EK-2: İŞBİRLİKLİ ÖĞRENME YÖNTEMİNE AİT DERS PLANLARI

DERS PLANI-1

Dersin adı	HAYAT BİLGİSİ
Sınıf	3
Ünitenin Adı/No	ÜNİTE 4: YAŞADIĞIMIZ YER
Konu	Yönler
Önerilen Süre	40'+ 40'
Öğrenci Kazanımları /Hedef ve Davranışlar	<p>Hedef 1.Yön bilgisi</p> <p>Davranışlar</p> <ol style="list-style-type: none">1. Ana yönlerin adını söyleme / yazma2. Ara yönlerin adını söyleme / yazma3. Yönleri şema üzerinde gösterme <p>Hedef 2.Yönleri bulma bilgisi</p> <p>Davranışlar</p> <ol style="list-style-type: none">1. Yön bulmaya yarayan aracın, pusula olduğunu söyleme / yazma2. Pusulanın nasıl kullanılacağını söyleme3. Güneş'e göre yönün nasıl bulunacağını söyleme <p>Yön bulmada kutup yıldızından yararlanılabileceğini söyleme / yazma</p>
Ünite Kavramları ve Sembolleri/ Davranış Örüntüsü	Yön,şema,pusula,yön bulma,
Güvenlik Önlemleri (Varsa):	...
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	İşbirlikli öğrenme Birleştirme 2 tekniği
Kullanılan EğitimTeknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça* Öğretmen* Öğrenci	Kaynak kitaplar, ders kitapları, ünite dergisi, pusula, yönler, karton, makas
Uygulama	<p>Sınıftaki öğrenciler cinsiyet, öğrenme düzeyleri vb. özellikler dikkate alınarak homojen gruplar oluşturulur. Gruplar ders esnasında bir arada çalışacakları şekilde otururlar. Her grubun üyeleri "Yönler" ve "Yönümüzü Bulma" başlıklı konuları alt başlıkları ile birlikte dikkatlice okurlar. Her öğrenci, ana yönler, ara yönler , yönleri şema üzerinde gösterme; yön bulmaya yarayan araçlar, pusula nasıl kullanılır, güneşe ve kutup yıldızına göre yön bulma konularından hangisinde uzmanlaşacağına karar verir. Aynı konuları seçen farklı gruplardaki öğrenciler bir araya gelerek uzman gurupları oluştururlar. Uzman gruplar tartışarak ve fikir alışverişinde bulunarak, sınıfa getirilen kaynak ve araç gereçleri kullanarak konularında uzmanlaşırlar. Konularında uzmanlaşan öğrenciler gruplarına geri döner ve grup üyelerine öğrendikleri konuları öğretirler. Konu ile ilgili hazırlanan çalışma yaprakları her gruba ikişer tane verilir, grup üyeleri çalışma yapraklarını önce bireysel olarak cevaplandırır. Yanlış verdikleri cevapları daha sonra doğru cevaplandırılan arkadaşları ile birlikte tekrar cevaplandırılır. Çalışma yapraklarından sonra konu ile ilgili bir izleme testi her öğrenciye dağıtılır ve puanlama yapılır. Konu ile ilgili hazırlanan şema ve afişler sergilenir.</p>
Değerlendirme	<p>Dersin bu bölümünde grupların ne derece iyi çalıştıklarını değerlendirir.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Öğrenciler işbirliğine dayalı becerileri ne derece iyi sergilediler?2. Gruplar içinde daha fazla dikkate ihtiyacı olabilen bireyler hakkında bazı özel notlar.3. Gelecek sefere her bir grubu daha etkili kılmak için ne tür değişiklikler yapılmalıdır?4. Ünite sonuna kadar devam edecek olan ünite takımları ve başarıları için geliştirilen puanlama tekniği ile grupların puanları verilir.

DERS PLANI-2

Dersin adı	HAYAT BİLGİSİ
Sınıf	3
Ünitenin Adı/No	YAŞADIĞIMIZ YER
Konu	Okulumuz
Önerilen Süre	40' + 40'
Öğrenci Kazanımları /Hedef ve Davranışlar	<p>Hedef 3.Okulumuzun çevredeki yerini tanıyabilme</p> <p>Davranışlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Okulumuzun mahalle içindeki yerini, yönlerden yararlanarak tarif etme 2. Bulunduğu yere göre, okulun yerini, yönlerden yararlanarak tarif etme <p>Hedef 4.Kroki bilgisi</p> <p>Davranışlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bir yerin kuşbakışı görünüşünün kâğıt üzerine çizimine kroki denildiğini söyleme 2. Krokinin, ölçüsüz bir çizim olduğunu söyleme 3. Aradığımız yerin bulunmasında, krokinin bize yardımcı olduğunu söyleme <p>Hedef 5.Kroki çizebilme</p> <p>Davranışlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kroki üzerinde yönleri ok işareti ile gösterme 2. Bulunduğu yere göre ara sokağı çizme 3. Evimizin sokak içerisindeki yerini gösteren krokiyi çizme <ol style="list-style-type: none"> 1. Okulumuzun yakın çevresine göre krokisini çizme
Ünite Kavramları ve Semboller/ Davranış Örneği	Yön,şema,pusula,yön bulma,okulumuzun yeri,kuş bakışı,kroki,çizim
Güvenlik Önlemleri (Varsa):	...
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	İşbirlikli öğrenme Tartışma grubu tekniği
Kullanılan EğitimTehnolojileri-Araç Gereçler ve Kaynakça* Öğretmen* Öğrenci	Kaynak kitaplar, ders kitapları, ünite dergisi, harita, kroki örnekleri
Uygulama	Sınıftaki öğrenciler cinsiyet, öğrenme düzeyleri vb. özellikler dikkate alınarak homojen gruplar oluşturulur. Gruplar ders esnasında bir arada çalışacakları şekilde oturlar. Gruplar “Okulumuzun yeri”, “Kroki” ve “Kroki Çizme” konularını inceliyerek tartışacakları konuları belirlerler. Her grup tartışacağı konuyu belirledikten sonra ünite incelemesi yaparak bir çalışma planı hazırlar. Hazırlanan plan içerisinde her grup üyesi yetenekleri dikkate alınarak görevlendirilir.grup üyeleri okul içinde ve dışında farklı kaynaklardan yararlanarak araştırma yaparlar. Grup üyeleri bir araya gelerek çalışmalarını rapor haline getirirler. Raporlar grup sözcüleri tarafından sınıfa sunulur. Raporlar sınıf önünde tartışmaya açılarak değerlendirilir. Konular ile ilgili izleme testleri her öğrenciye dağıtılarak puanlama yapılır.
Değerlendirme	<p>Dersin bu bölümünde grupların ne derece iyi çalıştıklarını değerlendirir.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Öğrenciler işbirliğine dayalı becerileri ne derece iyi sergilediler? 2. Gruplar içinde daha fazla dikkate ihtiyacı olabilen bireyler hakkında bazı özel notlar. 3. Gelecek sefere her bir grubu daha etkili kılmak için ne tür değişiklikler yapılmalıdır? 4. Ünite sonuna kadar devam edecek olan ünite takımları ve başarıları için geliştirilen puanlama tekniği ile grupların puanları verilir.

DERS PLANI-3

Dersin adı	HAYAT BİLGİSİ
Sınıf	3
Ünitenin Adı/No	YAŞADIĞIMIZ YER
Konu	Mahallemiz - Köy
Önerilen Süre	40' + 40'
Öğrenci Kazanımları /Hedef ve Davranışlar	<p>Hedef 6.Mahallemizi tanıyabilme</p> <p>Davranışlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Yaşadığı mahallenin adını söyleme / yazma 2. Evimizin, mahalle içindeki yerini tarif etme 3. Evimizin, sokak içindeki yerini tarif etme 4. Mahalleyi, kimin yönettiğini söyleme / yazma <p>Hedef 7.Köyün özellikleri bilgisi</p> <p>Davranışlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Köyü, büyüklük bakımından ilçe ve illerle karşılaştırma 2. Köylünün geçim kaynaklarının neler olduğunu söyleme / yazma 3. Köyü, kimin yönettiğini söyleme / yazma <p>Köyün ortak mallarını söyleme / yazma</p>
Ünite Kavramları ve Semboller/ Davranış Örüntüsü	Yön,şema,pusula,yön bulma,okulumuzun yeri,Köy,sokak,mahalle,yönetim,il,ilçe,doğal güzellik,tarihi eser,el sanatları,madencilik
Güvenlik Önlemleri (Varsa):	...
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	İşbirlikli öğrenme Birlikte öğrenme tekniği
Kullanılan EğitimTeknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça* Öğretmen* Öğrenci	Kaynak kitaplar, ders kitabı, ünite dergisi, ünite köşesi, video ve kasetleri, bilgisayar ve CD'leri, tepegöz, asetat, ilçe haritası, Türkiye haritası, il haritası
Uygulama	Sınıftaki öğrenciler cinsiyet, öğrenme düzeyleri vb. özellikler dikkate alınarak homojen gruplar oluşturulur. Gruplar ders esnasında bir arada çalışacakları şekilde otururlar. Gruplar ünite konularını inceliyerek birlikte çalışma planları yaparlar. Her grup üyesi konunun bir kısmını alarak araştırmalar yapar. Grup üyeleri yaptıkları araştırmaları gruptaki arkadaşlarına aktararak konunun öğrenilmesine katkıda bulunur. Gruplar yaptıkları araştırmaların sonucunu sınıfa sunarlar. Öğrenilen bilgiler grup sözcüsü tarafından sınıfa sunulabilir. Yada grupları ortak çalışması ile kısa bir piyes halinde "mahallemiz", "köyümüz" gibi sınıf ortamında canlandırılabilir. Konular ile ilgili izleme testleri her öğrenciye dağıtılarak puanlama yapılır.
Değerlendirme	<p>Dersin bu bölümünde grupların ne derece iyi çalıştıklarını değerlendirir.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Öğrenciler işbirliğine dayalı becerileri ne derece iyi sergilediler? 2. Gruplar içinde daha fazla dikkate ihtiyacı olabilen bireyler hakkında bazı özel notlar. 3. Gelecek sefere her bir grubu daha etkili kılmak için ne tür değişiklikler yapılmalıdır? 4. Ünite sonuna kadar devam edecek olan ünite takımları ve başarıları için geliştirilen puanlama tekniği ile grupların puanları verilir.

DERS PLANI-4

Dersin adı	HAYAT BİLGİSİ
Sınıf	3
Ünitenin Adı/No	YAŞADIĞIMIZ YER
Konu	İlçemiz ve İlimiz
Önerilen Süre	40' + 40'
Öğrenci Kazanımları /Hedef ve Davranışlar	<p>Hedef 8.İlçemiz/İlimizin özellikleri bilgisi</p> <p>Davranışlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. İlçe / İlimizin önemli yapılarının adlarını söyleme / yazma 2. İlçe / İli kimin yönettiğini söyleme / yazma 3. İlçe / İlimizdeki doğal güzellikleri söyleme / yazma 4. İlçe / İlimizdeki tarihî eser ve kalıntıları söyleme / yazma 5. İlçe / İlimizdeki müzelerin adını söyleme / yazma 6. İlçe / İlimizdeki önemli el sanatlarının adını söyleme 7. İlçe / İlimizdeki tarım, orman kaynaklarını söyleme / yazma 1. İlçe / İlimizdeki sanayi ve maden kaynaklarını söyleme
Ünite Kavramları ve Sembolleri/ Davranış Örüntüsü	Yön,şema,pusula,yön bulma,okulumuzun yeri,Köy,sokak,mahalle,yönetim,il,ilçe,doğal güzellik,tarihi eser,el sanatları,madencilik
Güvenlik Önlemleri (Varsa):	...
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	İşbirlikli öğrenme Karşılıklı sorgulama tekniği
Kullanılan EğitimTehnolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça* Öğretmen* Öğrenci	Kaynak kitaplar, ders kitabı, ünite dergisi, ünite köşesi, video ve kasetleri, bilgisayar ve CD'leri, tepegöz, asetat, ilçe haritası, Türkiye haritası, il haritası
Uygulama	<p>Sınıftaki öğrenciler cinsiyet, öğrenme düzeyleri vb. özellikler dikkate alınarak homojen gruplar oluşturulur. Gruplar ders esnasında bir arada çalışacakları şekilde otururlar.Gruplar ünite konusunu dikkatlice inceler ve farklı kaynaklardan bilgi toplarlar. Grup üyeleri ile tartışarak konu ile ilgili sorular yazarlar. Her grup sorularını oluşturduktan sonra, gruplar birbirlerine sorular sormaya başlarlar. Soru sorulan grup sorunun cevabını verir. Burada gruptaki öğrenciler bazı soru kökleri ile yardımcı olunur. Örneğim ;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kilim dokumacılığının neden önemli olduğunu söylersiniz? - İlçe ve İlin benzer ve farklı yönleri nelerdir? - Sanayi ve maden kaynaklarımız olmasaydı sence ne olurdu? gibi. <p>bu sayede öğrenciler nasıl sorular sormaları gerektiğini anlarlar ve konular verilen cevaplarla öğrenilmiş olur. Gruplar kendilerine yöneltilen soruları cevaplandırma bilmek için daha derin düşünürler ve grup içerisinde bilgi alışverişinde bulunurlar. Konular ile ilgili izleme testleri her öğrenciye dağıtılarak puanlama yapılır.</p>
Değerlendirme	<p>Dersin bu bölümünde grupların ne derece iyi çalıştıklarını değerlendirir.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Öğrenciler işbirliğine dayalı becerileri ne derece iyi sergilediler? 2. Gruplar içinde daha fazla dikkate ihtiyacı olabilen bireyler hakkında bazı özel notlar. 3. Gelecek sefere her bir grubu daha etkili kılmak için ne tür değişiklikler yapılmalıdır? 4. Ünite sonuna kadar devam edecek olan ünite takımları ve başarıları için geliştirilen puanlama tekniği ile grupların puanları verilir.

DERS PLANI-5

Dersin adı	HAYAT BİLGİSİ
Sınıf	3
Ünitenin Adı/No	YAŞADIĞIMIZ YER
Konu	Çevremizdeki Turistik Yerler ve Doğal Güzellikler, Çevremizdeki Eski Yerleşim Yerleri
Önerilen Süre	40' + 40'
Öğrenci Kazanımları /Hedef ve Davranışlar	<p>Hedef 10.Çevremizdeki doğal güzellikleri ve turistik yerleri korumanın önemini kavrayabilme</p> <p>Davranışlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Çevremizdeki doğal güzelliklerin niçin korunması gerektiğini açıklama 3. Çevremizdeki doğal güzelliklerin nasıl korunacağını açıklama 4. Çevremizdeki eski yerleşim yerlerine örnekler verme 1. Tarihi eserlerin korunması gerektiğini açıklama
Ünite Kavramları ve Sembolleri/ Davranış Örüntüsü	Yön,şema,pusula,yön bulma,okulumuzun yeri,Köy,sokak,mahalle,yönetim,il/ilçe,doğal güzellik,tarihi eser,el sanatları,madencilik
Güvenlik Önlemleri (Varsa):	...
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	İşbirlikli öğrenme Akademik çelişki
Kullanılan EğitimTehnolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça* Öğretmen* Öğrenci	Kaynak kitaplar, ders kitabı, ünite dergisi, ünite köşesi, video ve kasetleri, bilgisayar ve CD'leri, tepegöz, asetat, ilçe haritası, Türkiye haritası, il haritası, tarihi eserler ve müzeleri gösteren kitap ve broşürler
Uygulama	Sınıftaki öğrenciler cinsiyet, öğrenme düzeyleri vb. özellikler dikkate alınarak homojen gruplar oluşturulur. Gruplar ders esnasında bir arada çalışacakları şekilde otururlar. Grup üyeleri ünite konularını sınıfa getirilen kaynaklardan inceliyerek bir konu seçerler ve rapor hazırlarlar . Daha sonra her grup kendi içerisinde iki alt gruba ayrılarak karşı fikirleri savunurlar. Örneğin; “Çevremizdeki doğal güzelliklerinşeklinde korunması gerekir. Çünkü ...” “Hayır çevremizdeki doğal güzelliklerin şeklinde korunması gerekir. Çünkü...”. Alt gruplar fikirlerini sınıfa karşı nasıl savunacaklarının planını yaparak fikirlerini destekleyen araştırmalar yaparlar. Gruplar sınıf karşısında bu fikirleri neden savunduklarını açıklarlar. Taraflar birbirini dinleyerek bir karara varır, karşıt görüşleri savunanlar ortak bir karara varır. Konular ile ilgili izleme testleri her öğrenciye dağıtılarak puanlama yapılır. Daha sonra tüm üniteyi kapsayan bir izleme testi daha dağıtılarak puanlama yapılır.
Değerlendirme	<p>Dersin bu bölümünde grupların ne derece iyi çalıştıklarını değerlendirir.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Öğrenciler işbirliğine dayalı becerileri ne derece iyi sergilediler? 2. Gruplar içinde daha fazla dikkate ihtiyacı olabilen bireyler hakkında bazı özel notlar. 3. Gelecek sefere her bir grubu daha etkili kılmak için ne tür değişiklikler yapılmalıdır? 4. Ünite sonuna kadar devam edecek olan ünite takımları ve başarıları için geliştirilen puanlama tekniği ile grupların puanları verilir. 5. En yüksek puanı alan grup çeşitli şekillerde ödüllendirilir.

241100520030034
Sınıf Öğretmenliği
Emine Sevgi Özden

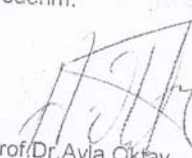
T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

AYI :B.30.02.Mar.F8.00.00/ 49
ONU:İzin Yazısı hk.

İstanbul/11.01.2005

İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne
İstanbul

Enstitümüz Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden Emine Sevgi Özden şu an tez aşamasında olup, tezi ile ilgili uygulama çalışmalarını yapabilmesi için kendisine gerekli olan izinin verilmesi hususunda müsaadelerinizi arz ve rica ederim.

Prof. Dr. Ayla Oktay
Müdür

EK:1-ÖĞRENCİ DİLEKCESİ
2-ANKET

Tez Konusu: İşbirlikli Öğrenme Yönteminin İlköğretim 3. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Ve Duygusal Uyumlarına Etkisi.

Adres: M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü, Göztepe Kampüsü, Göztepe-İst. Tel: (0216) 347 33 66